



Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Un nou impuls per a Catalunya

Joaquim Ferrer

FEBRER 1975

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

A la Rosa

Pròleg

En la trajectòria dels pobles hi han moments d'especial importància sigui perquè les circumstàncies internacionals els hi exigeixen un gran esforç de creativitat, sigui perquè les estructures polítiques internes d'una nació han experimentat un canvi notable. Així doncs, periòdicament, en l'evolució històrica de cada poble es presenten ocasions que fan necessària la reflexió davant la magnitud dels obstacles o desafiaments que se l'hi plantegen, ja siguin d'ordre exterior o intern.

En aquestes ocasions el país o conjunt de països afectats per aquests canvis han de manifestar una cura especial en saber respondre adequadament als objectius que el pas del temps els hi exigeix. Son moments o períodes de gran responsabilitat en els que convé posar tibants totes les energies per tal de superar els obstacles i continuar el procés de desenvolupament al que tota persona i comunitat nacional aspira legitimament.

Doncs bé, aquestes pàgines han estat motivades per la convicció de que Catalunya entrà a la fi del 1975 en un període en el que excepcionalment es planteja als ciutadans d'aquest país un doble desafiament: Des de l'exterior ens arriba l'accelerada pressió de la nova Revolució Tecnològica que sacseja els països industrials i que transformarà finalment el conjunt del panorama internacional i a l'interior de Catalunya, en produir-se el gran canvi del restabliment de les llibertats democràtiques al conjunt de l'Estat espanyol, n'ha derivat el reconeixement del dret a l'autonomia, es a dir, a determinades facultats d'autogovern i l'impacte, que per la seva novetat, presenta la democràcia entre nosaltres.

Així doncs, dos desafiaments caracteritzen la vida catalana actual: la necessitat d'incorporar-nos al gran salt endavant que exigeix la nova Revolució Tecnològica i el construir solidament un país d'homes i dones lliures, es a dir, democràtic.

Es evident, que d'altres països industrials tenen també que respondre

a aquests desafiaments, perquè la democràcia com es sabut, és un règim que mai no es pot donar per culminat, per quan el seu aprofundiment exigeix un esforç continuat. Però, després de reconèixer aquest fet, crec que també es necessari subratllar que per a la nació catalana aquests desafiaments presenten una gravetat excepcional i per tan exigeixen una responsabilitat especial, perquè són una oportunitat històrica que malgrat les dificultats que comporten s'ofereixen a tots com una estimulant possibilitat de desenvolupar la nostra malmesa personalitat fins a cotes que mai no hem aconseguit en els darrers segles. Cal reconèixer que som davant un doble desafiament que multiplica els obstacles, però que pot significar el redreçament en tots els ordres: en l'econòmic, d'una importància similar a la que representà la consolidació de la Revolució Industrial al llarg del s. XIX i en l'espiritual, la formació d'un país d'homes i dones lliures interessats en crear formes d'exigent civilitat.

Una circumstància com l'actual a Catalunya, exigeix una reflexió, que paral·lelament a l'actuació quotidiana davant les necessitats immediates, sigui com un balanç dels esforços esmerçats i objectius assolits i que alhora fixi quins son els camins per a aconseguir-ne de nous.

Aquesta reflexió que crec justificadíssima per la responsabilitat del moment, cal que sigui realitzada sense tenir en compte les circumstàncies menors que ens envolten i que a vegades semblen protagonistes quan en realitat solament son elements passatgers. La reflexió cal fer-la sense altres condicionants que els que planteja la pertinença a una determinada comunitat nacional. Es una reflexió, per a la qual, cal comptar amb el màxim d'informació possible, però que interessa ~~é~~ ~~una~~ ~~interessa~~ a nosaltres, catalans, perquè d'aquesta reflexió cal que en sorgeixin camins que possibilitin que aquest país esdevingui més fort, creatiu i solidari.

La convicció de l'excepcionalitat del moment en que actualment es troba Catalunya es el que m'ha suggerit aquesta reflexió que vol contribuir

a crear rapidament una atenció sobre els problemes que analitza, alhora que ambiciona una solució en el sentit de les propostes que es formulen, perquè sóc un dels convençuts de que ens trobem en una circumstància on abunden les dificultats, però que es una de les millors per a recuperar-nos en tots els ordres i bastir aquell país que Raimon encertadament ens recordava, ~~que~~ "mai no hem fet".

En aquesta oportunitat crec que es essencial conèixer exactament d'on venim com a comunitat nacional i analitzar-nos sense ànim d'amagar-nos les limitacions i contradiccions, i, tot això, no pas per masoquisme, sino amb la voluntat de senyalar clarament els aspectes que ens cal rectificar i millorar.

Ara, que per fi, hem pogut recomençar la pràctica de les llibertats democràtiques, ara que les condicions adverses que imposava la darrera dictadura espanyola ja han passat a la història, ara ens cal analitzar-nos amb severitat, perquè solament fent-ho així hi ha possibilitat de que molts reaccionin i optin per unes formes de vida de millor qualitat que les actuals.

La trajectòria històrica del nostre poble ha marcat un punt i apart el 1975, però per a que ho sigui realment, cal que el material humà, els homes i dones de Catalunya, vulguin fer seus un programa que transformi profundament aquest país i l'allunyi definitivament del dogmatisme i la mediocritat i es proposi unes ~~noves~~ formes de vida de major exigència. Aquest canvi en les actituds bàsiques, es, precisament, el que possibilitarà l'assolir tots els objectius, i sense ell, seran inútils les millors lleis i decrets.

Aquestes pàgines s'adrecen a aquells que observen la democràcia amb el recel que es mira el desconegut o aquell instrument del qui desconeixem el funcionament i s'adreça també a aquells que han lluitat ~~ixilitan~~ per a reconquerir-la i experimenten el cansament de tants esforços i el neguit de nous horitzons.

Amb aquestes pàgines vull contribuir a descobrir-los a uns ~~ni~~ la

magna dimensió de la llibertat i, en conseqüència, de la creativitat, i als altres, la necessitat de premer a fons el motor del nostre poble. En definitiva, per a convencer-nos tots de que el futur d'aquest país es particularment en les nostres mans i que projectar i realitzar amb qualitat les necessàries transformacions dia a dia, es la nostra responsabilitat.

Platja d'Aro, agost 1981

PRIMERA PART: ELS ANTECEDENTS

CAPÍTOL I

Les tres grans etapes de la nostra història

En ~~A~~ iniciar-se aquesta reflexió sobre la situació general de Catalunya en l'actualitat, que és el meu propòsit cristallitzi en una proposta d'actuació, és imprescindible fer un ràpid repàs per les grans etapes que com a poble hem seguit al llarg dels segles.

Aquesta breu descripció històrica és un element essencial per quan, tot i que les circumstàncies que els temps forjen sempre són canviants i per tant mai no es repeteixen exactament, crec que és indispensable conèixer d'on venim, com hem evolucionat i quins èxits i fracassos hem recollir en aquesta sega particularment difícil que es produeix en totes les èpoques.

La història no es repeteix, però, es evident, que els obstacles no superats en una època es retroben en les següents i que les qualitats que ens han caracteritzat i han possibilitat desenvolupar-nos fins on som, constitueixen un bagatge que hem de conservar i acreïxer, però, en qualsevol cas, conèixer.

Heus ací, doncs, que en la història de Catalunya retrobem com en un àlbum familiar totes les circumstàncies que han marcat la nostra projecció a través dels segles fins avui. Repassar-la és un exercici indispensable, no pas per a encantar-nos amb el passat, sinó, per a afinar quina cal que sigui la nostra actuació per tal que les pàgines següents d'aquesta història reflexin una millora substancial de Catalunya en el concert internacional a partir de l'experiència dels homes i dones que a cada generació han experimentat aquestes mateixes inquietuds.

En contemplar la nostra història es com si ens miressim en un mirall, que encara no ens reflexa amb claredat l'imatge perquè hi han nombrosos episodis poc coneguts, però que ens retorna unes faccions i uns gests que ens senyalen preocupacions i alegries que en el nivell més profund coincideixen

amb les nostres.

Es per això, que crec es oportú recordar-nos que aquest país ha recorregut practicament deu segles d'història com a poble amb una característica identitat nacional. Al llarg d'aquests segles em sembla que podem distingir tres grans etapes que corresponen als diversos períodes del nostre procés de desenvolupament com a comunitat nacional.

La primera etapa arrenca del s. X quan deslligant-se de la dependència dels francs es constitueix el nucli que culturalment i políticament anirà engrandint-se i cristal·litzarà en la dinastia dels nostres comtes-reis que aniran formant els limits dels Països Catalans i forjaran una nació amb les institucions polítiques pròpies -la Generalitat té els seus orígens al s. XIV- i les seves lleis, un idioma capaç dels més alts pensaments filosòfics, literaris i com a quotidià vehicle de relació en tots els ordres, un país amb les seves empreses exteriors, amb els propis exèrcits, amb una espiritualitat definida. En resúm, aquesta primera etapa que s'extèn fins a mitjans del s. XV, es un llarg capítol de formació i desenvolupament nacional. Durant aquests segles, Catalunya esdevé una nació independent i en l'ús d'una sobirania plena aconseguí destacar en el marc general d'Europa i concretament en l'àrea mediterrània assolí ésser-ne l'eix. en diverses èpoques.

A mitjans del s. XV s'inicia la segona etapa de la nostra història. El Compromís de Casp (1412) fa possible que una dinastia exterior s'introdueixi a Catalunya i ens incorporix a un projecte a nivell general de la península. ^{en una posició secundària,} Començem, aleshores, una etapa en la que hem de renunciar a la sobirania plena i esdevenim un país que oscilla entre el que actualment coneixem com a federalisme i l'autonomia.

Iniciem, lentament, una llarga etapa de decadència, apareix amb força el fenomen del bandolerisme, les institucions polítiques es mantenen

i així mateix les lleis propies, la divisió territorial, l'idioma, però en cap d'aquests camps generem projectes d'interès general a Europa.

Aquesta segona etapa es clou el 1714 quan la nova dinastia que ocupa el tron d'Espanya aconsegueix destruir per la força de les armes l'amenaçada supervivència de les nostres institucions polítiques i en conquerir el país hi estableix un nou règim que res no té en comú amb la tradició política pròpia.

Aquest acabament violent havia tingut ja un significatiu precedent amb la Guerra dels Segadors (1640-1652) que Catalunya mantingué amb el rei d'Espanya i que es saldà amb el triomf relatiu dels catalans que aconseguíem salvar les nostres lleis i institucions, però perdiem les comarques de la Catalunya Nord cedides a la Corona francesa per la monarquia espanyola en l'anomenat Tractat dels Pirineus (1659).

La segona etapa de la nostra història, aquella que s'inicià a mitjans del s. XV acabava a principis del s. XVIII. L'autonomia i el federalisme que l'havien caracteritzat havien possibilitat la supervivència de l'autogovern en alguns camps, però el país havia registrat una progressiva decadència en no generar empreses exteriors i en no superar la lènguida vida interior.

En aquesta etapa, es evident, que Catalunya experimentà l'impacte del desplaçament del centre de poder polític més enllà de les nostres fronteres, però també es cert, que això es el resultat d'una sorprenent capacitat d'acomodació. Es evident, que l'etapa s'acaba amb el dramàtic episodi en el que els catalans s'enfrenten heroicament en una lluita desigual i amb tota la desesperació de qui es juga la vida sense massa esperances de salvar-la, amb els poderosos exèrcits dels reis de França i d'Espanya, però en aquesta resistència catalana que es debat fins el darrer moment en defensa de les llibertats de la terra, --com ^{eren anomenades} ~~institucions~~ en aquella època, és fàcil també

entreveure greus responsabilitats catalanes, pròpies d'un país a la defensiva, que insensible als nous projectes que anaven propiciant els grans Estats d'Europa no generà cap proposta capaç de fer-nos el centre d'algun d'ells.

La tercera etapa, la que s'iniciava l'onze de setembre del 1714 ja no ~~ex~~ caracteritzaria a Catalunya com un país amb sobirania plena com havia estat en la primera etapa, ni amb una relació federal o autonoma com em la segona, sinó, simplement, per la més rotunda dependència del centre de poder polític propi dels que havien creat a principis del s. XVIII l'Estat espanyol.

Aquesta tercera etapa iniciada el 1714 comprèn fins el 1975, en ella, l'objectiu fonamental dels catalans, apart de la creació de riquesa d'acord amb les tècniques i pressupòsits propis de la Revolució Industrial, ha estat el recuperar part de les llibertats perdudes i retornar, almenys, a una situació en el marc de l'estat espanyol semblant a la que havíem tingut durant la segona etapa de la nostra història.

En alguns breus períodes s'ha aconseguit aquesta parcial recuperació de la possibilitat d'autogovern, recordem el fugaç episodi de la Primera República al s. XIX i ja en el s. XX, la fructífera experiència de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1924) i la del restabliment de la Generalitat i l'obtenció d'un Estatut d'Autonomia (1931-1939), però, una i altra vegada la tendència al uniformisme de l'Estat espanyol han restablert la dependència i la colonització del nostre país.

Aquesta tercera etapa s'ha acabat fa solament cinc anys, el 1975, quan es registrà un nou restabliment de les llibertats democràtiques i, en conseqüència, d'un Estatut d'Autonomia, però, es evident, que encara resulta prematur donar-la solemnement per culminada, per quan aquests darrers anys han estat i som encara en un període de confusa i difícil superació dels vells esquemes que han caracteritzat l'Estat espanyol des dels seus orígens i d'altra

banda, per quan encara s'han registrat seriosos intents de retorn a formes totalitàries i existeix arreu de l'Estat viva la tradició uniformista.

Així doncs, l'acabament d'aquesta tercera etapa coincideix pràcticament amb l'hora present, quan es lícit preguntar-se si som en un període semblant a les illes de llibertat que s'han produït excepcionalment en els darrers tres segles o bé hem iniciat, finalment, una nova etapa en la que retornem a un règim de convivència entre els pobles que formem avui l'Estat espanyol, fonamentada en l'autonomia que pot aprofundir-se cap a una estructura federal.

En la meua opinió i en el meu desig crec que cal fer tot el possible per a que es confirmi la segona possibilitat, es a dir, la perspectiva federal, per a fer possible la qual, crec es imprescindible generar iniciatives en tots els ordres perquè em sembla que una lliçó clara de la història es que o es té l'ambició de fer-la com a protagonista o algú la fa per nosaltres. Es a dir, o llancem un o uns projectes de nivell estatal, de dimensió general europea i fins i tot ens esforcem per fer aportacions d'interès universal o rebrem l'impacte de les iniciatives exteriors que lògicament no dominarem i que com a màxim podrem neutralitzar o assimilar.

La síntesi de les tres grans etapes de la nostra història és clara, quan hem estat creatius en tots els ordres hem bastit una nació amb sobirania plena, mentre que quan hem estat un poble replegat, a la defensiva, solament hem estat capaços de sobreviure.

L'hora actual pot esdevenir l'inici d'una nova etapa que superi els darrers tres últims segles de dependència total, però, per a que aquesta possibilitat es confirmi cal que Catalunya sigui un motor a ple rendiment, capaç de projectar totes les seves energies al món.

Com he senyalat anteriorment, els catalans des del 1714 ~~hem~~ hem maldat per a recuperar com a mínim l'autogovern de que disposàvem fins aquella data. Cal subratllar que en algunes ocasions ho aconseguirem però que

dificultats interiors i exteriors ens impossibilitàren de consolidar-les. De forma, que una i altra vegada retornàrem a una situació de colonització total.

Tot això crec que ens ha de fer entendre que el problema de modificar la situació institucional d'un país i, en el nostre cas, passar de la dependència exterior a un règim d'autonomia federalitzant no és fàcil, no ho ha estat mai, per això ~~haur~~ arribat fins a nosaltres el problema, malgrat l'esforç de tants catalans que al llarg dels segles XVIII, XIX i XX intentàren la seva solució en el mateix sentit que ara nosaltres, ~~com a~~
~~després d'una sèrie de~~

Aquesta constatació opino que ha d'estimular el patriotisme i alhora la creativitat i l'exigència, cal que fem un país que estimem i que sigui estimat en el concert de les nacions.

Els nostres antecessors són aquestes tres grans etapes de la nostra història, doncs bé, avui de forma conscient cal proposar-se obrir una nova etapa que amb criteris futuristes, ^{inspirant-se} ~~inspirant-se~~ en la millor tradició de "la ciutat de les idees" que senyalava Alomar, sigui capaç de fer de Catalunya una atractiva societat, capaç de millorar substancialment les formes de vida interior i de crear una democràcia que afavoreixi la projecció de projectes d'àmbit europeu i internacional. De forma que aquest desenvolupament sigui penyora de la nostra solidesa com a poble. Heus ací, doncs, que la història indica que som en un moment de gran responsabilitat, encetem novament la llibertat, però ens assetja la mediocritat interior i l'animadversió dels antics colonitzadors. Així doncs, avui, es particularment necessari estimular la confiança en nosaltres mateixos i la creativitat perquè solament podem superar aquests obstacles amb intel·ligència i amb la lícita ambició d'acabar amb la dependència i lliurement marxar i fins i tot marcar el ritme de l'evolució del món actual.

CAPÍTOL II

El país que mai no hem fet

Després de subratllar que Catalunya fa deu segles que constitueix un poble amb unes característiques nacionals pot semblar contradictori el títol que encapçala aquestes línies. Però, l'explicació es senzilla, hem estat capaços de fer un país segons els esquemes i aspiracions propis dels temps en la primera etapa de la nostra història, ja no hem reeixit en la segona i, per ara, tampoc en la tercera.

Deixem el que succeí en la ja llunyana segona etapa de la història de Catalunya que en general es caracteritzà per la decadència en tots els ordres de l'activitat i entrem en el que crec té certament un gran interès, això és, aclarir el perquè no hem estat capaços de fer un país fidel als ideals dels darrers tres segles, es a dir, durant la tercera etapa de la nostra trajectòria històrica que constitueix ~~els~~ l'antecedent més immediat i per tan més significatiu per a nosaltres.

Ja he senyalat que en aquesta tercera etapa Catalunya esdevingué un país absolutament dependent políticament d'un poder exterior com fou el centre neuràlgic de l'Estat espanyol i cal afegir, tot seguit, que l'acció que en rebé tradicionalment fou el recel davant qualsevol projecte progressista, l'animadversió respecte a tot intent de redreçament nacional i una insaciable voracitat per part de l'hisenda pública d'aquella estructura.

Tots aquests elements han estat pesants ròssecs que han dificultat el que Catalunya en aquests darrers segles emprengués decididament el vol a cavall de la Revolució Industrial i dels ideals de democràcia política propis dels temps. Aquesta ha estat sovint l'explicació que ens hem donat i que sembla dirigida a satisfer-nos, a justificar-nos pel que no hem fet i a

descarregar enterament les responsabilitats en aquell poder llunyà i advers que segons Ametlla als ulls del pagès de les darreries del s. XIX, era com "un èsser hostil que no entèn, que no estima i que més aviat tem". Actitud que ben segur podria estendre's a molts altres sectors del nostre poble dels que mereixia idèntica qualificació ~~firmamentada~~^{en} les característiques uniformistes i ultraconservadores de la política que desprenia l'estructura de ~~ix~~ l'Estat espanyol a Catalunya.

Aquesta es una dada històrica difícil de contradir però dubto que expliqui completament el perquè Catalunya en aquests darrers tres segles no aconseguí consolidar-se com una societat moderna, que es, crec, el sentit que Raimon donava a la cançó quan senyalava "un país que mai no hem fet".

Ja en el s. XVIII és fàcil d'observar que l'acció política catalana després de la formidable crisi que significà la derrota del 1714, es concentrà en les activitats industrials i comercials. Es cert, que durant uns anys continuà la resistència armada als ocupants i que aquests desplegarèn una repressió considerable damunt el país, però cal dir que fins el 1789 amb els Rebomboris del pa de Barcelona que tan minuciosament ha estudiat Moreu Rey, no trobem indicis significatius d'activitat clarament oposada al nou ~~ix~~ règim monàrquic espanyol d'aquella època. Es evident, doncs, que les energies dels catalans es canalitzàren prioritàriament vers l'economia. Aquesta tendència ~~era~~^{era} ~~una~~^{una} molt valuosa i important, però el redreçament d'un país no camina sobre un pilar només, li cal, de forma indispensable, l'altre, el de l'acció política dirigida també a la construcció d'una societat civil, solidament estructurada.

La meua conclusió respecte a l'actuació dels catalans en el s. XVIII, amb posterioritat al 1714, es de que feren un gran esforç en el camp industrial i comercial i dedicàren una escassa atenció als ideals de la Il·lustració i de la democràcia política que comportava també el nou fenomen de la Revolució

Industrial que s'aproximava. Naturalment, aquesta desigual atenció es paga puntualment. Pot generar-se riquesa, però qui en guarda els últims ressorts es qui disposa d'una estructura política per a protegir-la i conseqüència d'una societat animada per ideals de perfecció en tots els ordres tenciar-la. En cas contrari, es canvien algunes formes de vida però si no s'introdueix amb força les grans idees que animaven aquella Revolució com eren la igualtat entre tots els homes, la capacitat alliberadora de la ciència i l'afany enciclopedista, aleshores el canvi es superficial o bé en el millor dels casos parcial i deixa ~~la~~ la gran transformació a mig fer.

Així mateix crec que passà al s. XIX, cal només comparar l'opinió de dos il·lustres catalans sobre aquell període per adonar-se d'aquest fenomen. D'una banda, Pella i Forgas en fer un balanç el 1900 del que havien significat els últims cent anys per a Catalunya, els considerava "desastrosíssims" i enumerava la sèrie de disposicions uniformitzadores que l'Estat espanyol havia dictat i que afectaven clarament la nostra personalitat nacional. Però, des d'una altra perspectiva, Vicens i Vives contemplant el gran esforç realitzat per la societat catalana per aconseguir arrelar i consolidar la Revolució Industrial en tot quan significava nous mètodes de producció i comerç afirmava referint-se a aquells cent anys: Catalunya era perfecta!

Com es obvi, els dos anàlisis son encertats, però, alhora, els dos son parcials. Es indiscutible, que Catalunya fou capaç d'una gran transformació en el camp econòmic de profundes repercussions generals, però també ho es, que fou incapaç d'aconseguir un progrés similar en les formes civiques, culturals i polítiques. Es clar, que l'acció de l'Estat espanyol continuava essent una nosa per a marxar vers els ideals de l'època, però es just reconèixer que aquest obstacle igualment s'oposava a les transformacions econòmiques i malgrat tot forem capaços de realitzar-les. Per què no desplegem la mateixa ^{intensa acció} ~~extensiva~~ en els altres aspectes? Crec que per les mateixes raons que no ho havíem fet el s. XVIII, perquè poc exigents, inclinats també a l'immobilis-

me com els nostres veïns a la península, no forem capaços de realitzar en la seva totalitat els pressupòsits de la nova societat. Aplicàrem algunes formes tals com els nous mètodes de producció, però mai no ferem com a poble un esforç similar per aconseguir la democràcia política, es aquí, que retrobem tot el sentit d'aquelles paraules que ens recorden "un país que mai no hem fet".

Al s. XX hem seguit, habitualment, amb un marc polític general de signe advers, com en el XVIII i XIX, i com aleshores hem optat preferentment per ~~x~~ mantenir el desenvolupament econòmic de la Revolució Industrial i també com en els dos segles anteriors hem considerat secundaris els altres continguts que generaven aquella transformació a la ~~majoria~~ ^{majoria} de països industrials. El resultat es a la vista, econòmicament aquest és un país que ha augmentat la riquesa, resultat absolutament proporcionat a l'esforç esmerçat, però hem continuat en unes cotes baixes respecte al que significa la democràcia quan a dignitat individual, a llibertat, a cohesió de la societat. Cal reconèixer que el progrés econòmic ens proporciona com en altres èpoques, un aspecte exterior superior al que es la consciència civica individual i col·lectiva a Catalunya, però el problema segueix pendent.

Fora injust desconèixer que en aquests darrers tres segles també s'han produït esforços encaminats a donar contingut democràtic, progressiu a la Revolució Industrial. També hem tingut els nostres enciclopedistes, reduïts nuclis intel·lectuals socialistes, nombroses entitats populars des de societats de socors mutus a ateneus que hi treballaven, personalitats polítiques com Almirall, fins i tot, algunes limitades però operatives experiències de govern com foren la Mancomunitat i la restablerta Generalitat dels anys trenta, però cal afirmar, sense embuts, que tot plegat es incomparablement menor a l'esforç global que la societat catalana ^{ha estat} ~~ha estat~~ (capaç de desenvolupar en favor de la Revolució Industrial des d'una perspectiva econòmica.

Aquesta es la deducció a la qual s'arriba en contemplar les transformacions que ha experimentat la societat catalana en els darrers tres segles. Independentment del factor distorsionant que ha significat l'estructura de l'Estat espanyol, cal afirmar que no hem fet el mateix esforç i sacrifici per a consolidar la democràcia entre nosaltres, que per a introduir-hi les també revolucionàries formes de producció industrials en les seves diverses fases.

Aquest no és un ^{que}retret que cregi calgui fer preferentment als burgesos del segle XIX o bé als obrers d'aquells temps, als empresaris o als assalariats del segle XX. Crec que aquest és un error generalitzat, perquè en els moviments i accions que hem generat uns o altres la preocupació per donar solidesa a les exigències morals i polítiques de la democràcia han estat marginades habitualment a un discret lloc secundari.

Aquesta transformació a mig fer és el que explica que un alt percentatge de la població ignori encara la dimensió quotidiana dels imperatius democràtics i que periòdicament a Catalunya hàgin sorgit fenòmens absolutament sorprenents en una societat industrial mínimament consolidada, tals com: un tradicional menyspreu per la funció pública o un sindicalisme enfrontat a la democràcia.

Naturalment, cal tenir molt present que la interferència exterior complicà extraordinàriament la nostra trajectòria col·lectiva, però, així i tot, es un fet que hem oscil·lat entre diversos dogmatismes, presoners de models de rara perfecció però d'escasa plasmació en la vida quotidiana...

Opino que tota la debilitat estructural de la democràcia a Catalunya deriva de la senzilla raó de que reforçar-la i consolidar-la no ha estat l'objectiu fonamental de ningú.

Ha existit sempre una tendència general ha donar per entesos i acceptats els fonaments de la democràcia, quan en realitat aquests continguts barroerament caricaturitzats pels dogmatismes d'un o altre signe, han estat

profundament desacreditats als ulls de la majoria abans de que existís la possibilitat d'exercir-los.

La trajectòria política de Catalunya en els darrers tres segles ha estat especialment complexa. Apart d'aquesta tendència dels catalans a salvar el progrés en la seva ^{vessant} ~~vertent~~ econòmica sense fer el mateix esforç per incorporar-hi la democràcia, cal esmentar, naturalment, que les successives dictadures que han interromput la previsible evolució d'aquesta societat l'ha dificultat enormement fins a ~~fer-la~~ destorbar-la greument.

Però, malgrat la gran incidència distorsionadora d'aquests obstacles externs, crec que cal continuar afirmant que aquesta societat reeixí a transformar les seves estructures econòmiques, però fins avui ha estat incapaç de generar un impuls similar en el camp de les llibertats democràtiques.

Aquesta prioritat ha ocasionat que l'edifici de la societat catalana tingui uns fonaments vacil·lants. Superar aquesta falla que ja es històrica i ~~generar~~ ^{generar} una onada que equilibri aquest esforç en les dues ~~vertents~~ vessants, econòmica i cívica, es una necessitat fonamental si no volem protagonitzar absurdes lluites internes o defalliments inesperats com en el passat. A Catalunya, ens cal emprendre, decididament, una acció que desvetlli la passió per la llibertat de tot ciutadà a expressar-se, a elegir, a viure-hi, ~~exercir-les~~ a progressar amb el seu esforç i amb la col·laboració dels altres. En definitiva, a comprendre que les llibertats democràtiques no són operatives si cadascú no les ha acceptades i s'hi ha compromés profundament en adoptar-les com a normes de conducta, independentment de si es el President de la Generalitat, conseller o regidor o arquitecte, taxista, pagès o mecànic, si està en un mitjà, al treball o passeja tranquil·lament pel carrer.

CAPÍTOL III

Els ressorts de la supervivència

Entre el conjunt de dades que formen els nostres antecedents, cal destacar, finalment, aquelles actituds bàsiques, que mantingudes tossudament, malgrat les circumstàncies adverses son les que expliquen en bona part que continuem essent un poble amb una personalitat ben definida.

En analitzar aquestes actituds crec que cal distingir les que han estat compartides pel conjunt del poble de Catalunya i aquelles que han estat defensades especialment per les anomenades "amplies minories" que n'han assegurat la continuïtat.

Entre les actituds majoritàries es troba la defensa de l'idioma, un reguitzell de formes culturals i una vital aspiració a la vida. Per part de les posicions mantingudes per les minories, ^{trobem} ~~en la~~ ~~defensa~~, la necessitat d'impulsar un procés que suposi per al país una institucionalització i el desenvolupament de la personalitat, la defensa de les llibertats democràtiques i, naturalment, del bagatge cultural que ens caracteritza.

Aquests son els dos nivells que habitualment trobem en la societat catalana, un i altre compten amb uns ressorts que son els que han possibilitat que d'una forma o altre siguem una realitat dinàmica, amb vida pròpia. Analitzem, breument aquestes actituds.

Pel que fa referència a les formes de comportament majoritàries que han significat ressorts de supervivència com a poble, cal, en primer lloc senyalar, com a característica fonamental, l'idioma, que malgrat les contínues agressions, els successius intents desnaturalitzadors de que hem estat objecte i les escases possibilitats que hem tingut per a valorar-ne exactament la importància, ha estat utilitzat quotidianament, arrapat a les persones, com una mostra indestructible de la seva personalitat. Tot i que la consciència del que representa sovint ha estat confusa, una clara intuïció ha fet reconèixer a través d'aquest signe visible, la pertanyença a Catalunya.

El mateix ha succeït amb una sèrie de formes culturals que des del folklore fins a la concepció del treball, de la família i de l'esplai continuava i creava trets característics diferencials.

Per últim, però no pas menor en importància, cal subratllar com a gran element de la supervivència de Catalunya l'aspiració a la vida en el sentit més primari. En efecte, voltats sovint d'un món estructural indolent i mediocre, els catalans hem optat per lluitar per a aconseguir una vida digna de tal nom, en la que s'hagues superat la misèria econòmica i fos possible augmentar significativament les possibilitats de gaudir d'uns nivells confortables.

Aquesta reacció a favor del treball, del progrés tècnic, de la comunicació amb altres pobles, s'ha manifestat constantment, però molt en especial ha estat perceptible en moments de grans crisis. Es produí l'endemà de la derrota del 1714, l'ha retrobem amb gran impetu • després de la Guerra del Francès quan l'absolutisme intentava novament encadenar-nos i en les darreres dècades, s'advertí clarament a partir del 1939 quan l'última dictadura espanyola semblava voler liquidar fins i tot el nom de Catalunya i disoldre'ns en ~~xxxxxrtigam~~ una apoteosi de corrupció i dogmatisme.

Aquest es el conjunt de posicions ampliament compartides pel poble de Catalunya, manquen de reflexió i evidentment d'informació que els donaria major solidesa, però tenen en comú que estan indestructiblement relacionats amb la vida o, millor dir, son el producte d'una forma de fer i per tan tenen la força de la naturalitat i l'amor per aquestes formes heretades, Pallach afirmava, "el poble solament té les tradicions", a les quals, intenta unir tossudament un progrés econòmic. Aquest és el motor essencial del poble de Catalunya, elemental, però alhora, potent i perseverant.

Pel que fa referència als ressorts que han mogut tradicionalment les minories sorgides d'aquest poble cal destacar en primer lloc l'aspiració a que sigui reconegut un marc institucional que possibiliti el desenvolupament

normal de les potencialitats de la nació catalana. Aquesta posició es complementa amb la necessitat d'aconseguir les llibertats democràtiques que constitueixen l'instrumental que pot fer possible aquesta maduració de la societat. Atenció especial mereix, naturalment, la defensa de la cultura pròpia, que en el cas de Catalunya, equival a lluitar per salvar la personalitat nacional.

La diferenciació d'aquests dos nivells pot semblar exagerada, artificial i potser contraproductiu. Però, opino que en una reflexió com és aquesta en la que intento ^{suggestir} ~~propulsar~~ les característiques que ha de prendre un nou impuls de redreçament nacional en la circumstància actual, és imprescindible senyalar ni que sigui a grans ^{les frmes que avia} trets un fet que es dona a Catalunya com en la majoria de pobles. Potser la única diferència en el nostre cas, respecte a nacions sòlidament institucionalitzades, és la remarcable distància que aquí ha separat els dos nivells, com a resultat de les complexes condicions en que s'ha desenvolupat la vida del nostre poble.

Efectivament, cal recordar que a Catalunya en els darrers tres segles el règim polític més freqüent que ha imposat l'Estat espanyol ha estat la dictadura. Al segle XVIII a través de l'aparell militar i burocràtic que acabava d'ocupar el país, al XIX, l'habitual era "la suspensió de les garanties constitucionals" fórmula que significava senzillament la prohibició de qualsevol llibertat individual i col·lectiva i en el segle XX cal reconèixer que la dictadura de Primo de Rivera i la "llarga nit" del Franco l'han marcat profundament. Així doncs, res no té d'estrany que l'evolució interna del poble català hagi estat trasbalsada i que ~~ixx~~ la comunicació entre els diversos sectors que l'integren, sovint ha estat molt difícil o impossible.

En ~~la~~ dificultat aquest diàleg intern és evident que es cercava el tancar la vertebració d'aquest poble i la mutua influència que normalment s'estableix entre la majoria de ciutadans i les minories que aquests generen

contínuament. Aquí, habitualment, era una dolorosa constatació el fet que com digué en una ocasió Triadó "no es pot dir, ni que no es pot dir", i aquesta incomunicació era d'efectes catastròfics.

Lògicament, aquesta enorme dificultat per a establir un permanent debat nacional sobre tots els temes que d'una forma o altra ens afectaven, produí seriosos problemes, per quan d'una banda a nivell majoritari, no ha estat possible llançar processos de redreçament i de l'altre, les minories sense el contrast de la majoria, han derivat, a vegades, a posicions ben poc representatives del tarannà i interessos generals. Refer aquesta comunicació interna es sense cap mena de dubte un dels guanys més clars que hem obtingut en el recent restabliment democràtic perquè a partir d'aleshores aquesta mutua influència entre els diversos sectors que formen la nació, es prou important com per a fer adonar a tothom de qui es qui, i valorar l'interès de les posicions respectives. Aquesta nova situació crec que estimula que tard o d'hora sorgeixin programes ajustats a les necessitats de la comunitat nacional, que en fer-se públics son constantment matitzats per l'experiència de la majoria i periòdicament obtenen l'acceptació o el rebuig en les diverses ~~can i p~~ convocatòries electorals.

Aquesta comunicació no fou possible en la llarg etapa d'aprop de quaranta anys que a partir del 1939 constituí la dictadura franquista. Així ~~el poble català a nivell majoritari/~~ doncs, ~~es mantingué fidel a les seves formes culturals,~~ a l'idioma i buscà amb afany camins de progrés econòmic a través d'un gegantesc mercat negre en els anys quaranta i en els seixanta a cavall d'un salvatge desenvolupament.

Per part de les minories cal afirmar que participàren també dels grans fenòmens que acabo d'esmentar, però, apart, intentàren marcar uns ritmes que coincideixen curiosament amb les ~~de~~ dècades que comprèn aquella dictadura.

En efecte, des d'aquesta perspectiva, els anys quaranta foren uns anys d'esperança en que el triomf dels Aliats en la Segona Guerra Mundial faria possible el restabliment de les llibertats democràtiques i així ho demostren

documents com el dietari de Serrahima o les publicacions que les organitzacions polítiques clandestines editaven, des del "Per Catalunya" del Front Nacional de Catalunya a l'"Endavant" del Moviment Socialista de Catalunya.

Ja en els anys cinquanta i en comprovar que la Guerra Freda i la desunió dels diversos sectors ~~democràtics~~ polítics interessats en el restabliment democràtic anaven ocasionant la consolidació de la dictadura, s'experimentà un sentiment generalitzat de desesperació que ha quedat clarament reflexat en testimonis d'aquells anys com son el dietari de Gaziel que porta el significatiu títol de "Meditacions en el desert 1946-1953" i en la "Justificació de Catalunya" de Josep Armengou.

Els anys seixanta hi ha un relleu generacional i la progressiva liquidació del règim autàrquic que la dictadura havia intentat bastir amb un resultat nefast. Lentament, la economia es liberalitza i així mateix van essent superades les primeres formules totalitàries i es guanyen algunes parcelles de llibertat. Aquest conjunt de circumstàncies fa possible una dècada marcada pel signe de la reconstrucció nacional en el camp econòmic, civic i cultural. Serra i Moret escriu des de Perpinyà on vivia refugiat la "Ciutadania catalana" () i Jordi Pujol confecciona també un llibre de circulació clandestina que amb el títol de "Construir Catalunya" (1964) es un resúm de les aspiracions que ^{bategaven en} les "amplies minories" d'aquest país. ~~organitzacions~~.

A continuació, en la dècada dels anys setanta, els objectius de les minories queden cristallitzats en el cicle de conferències que ^{entre abril} ~~el 1975~~ i ^{maig} ~~maig~~ del 1975 es donàren a Barcelona i que significàren la presentació a la societat de les diverses opcions polítiques ~~(Les terceres vies a Europa)~~ i una clara aproximació al restabliment de les llibertats democràtiques amb el títol genèric de "Les terceres vies a Europa".

En aquelles difícils circumstàncies, les minories optàren, generalment, a Catalunya, per contribuir a la defensa de l'identitat del poble, tot

reivindicant les llibertats democràtiques i l'Estatut d'Autonomia del 1932 com a condició indispensable per a reemprendre un procés de normalització en tots els ordres de la vida ciutadana. Aquest fou un objectiu constant, practicament acceptat per tothom.

En el camp ideològic, com era previsible, quaranta anys de dictadura i d'aïllament ocasionàren una gran desinformació que originà una gran confusió.

Sigui com sigui, aquesta època de la dictadura franquista a Catalunya ofereix una excel·lent oportunitat per a observar quins foren els comportaments i objectius de majories i minories. Les primeres tossudament inclinades a la millora de les condicions econòmiques i a la continuïtat gairebé biològica de la catalanitat i els segons, preocupats per mantenir viva la reivindicació de que som un poble i tenim dret a que es reconegi la institucionalització que possibiliti el desenvolupament d'aquesta comunitat nacional.

Així mateix, aquests han estat els ressorts de la supervivència en ~~el~~ el conjunt dels darrers tres segles. En el curs d'aquesta tercera etapa de la nostra història aquests objectius s'han mantingut practicament immutables. Les circumstàncies com hem vist no propiciàven la maduració, però com he senyalat anteriorment, tampoc afavorien el progrés econòmic i l'hem realitzat. Això vol dir que no hem d'amagar la part de responsabilitat que ens correspon a tots en el fet de que aquest país no hagi estat capaç de superar el simple afany econòmic i la lluita per la mínima supervivència de l'identitat nacional.

En l'actualitat, quan les circumstàncies han evolucionat favorablement després de la mort del General Franco, fet que va permetre el restabliment de les llibertats democràtiques en el marc de la nova monarquia, cal plantejar-se que les possibilitats d'acció s'han ampliat enormement i que si en la meua opinió mai no hem estat enterament justificats en haver negligit el que són les bases de la llibertat, es a dir, aquelles actituds de l'individu tals com el gust per la veritat, el treball, la dignitat i la solidaritat que fan que una societat

tingui uns fonaments sòlids, ara més que mai cal atribuir a aquests x valors la qualificació d'objectius prioritaris. Perque, contrariament, a l'òptica tan extesa en l'àrea llatina, l'important no són les declaracions grandiloquents, el que es vital son les conviccions que posa en pràctica diàriament cada ciutadà.

A Catalunya, cal un esforç en profunditat per tal de corregir aquesta tendència a creure que el que necessitem amb urgència son únicament lleis i decrets progressistes. Malhauradament, en la situació actual de la nostra societat, cal reconèixer que a més d'aquesta funció legislativa, el que necessitem desesperadament es una acció que contribueixi a clarificar responsabilitats i objectius i que desvetlli en cada ciutadà l'orgull d'aplicar-se aquells continguts i el contribuir a que el món que l'envolta i en conseqüència el conjunt de la societat, millorin substancialment. El que necessitem, doncs, per a passar de la simple supervivència a la consolidació, es crear ciutadans.

SEGONA PART: ELS DESAFIAMENTS

CAPÍTOL IV

La democràcia

En el món actual, la democràcia que segons la definició clàssica "és el govern del poble per al poble" ^χ -fonamentat en el respecte als drets i deures de cada ciutadà-, solament ha aconseguit establir-se en un reduït grup de pobles. Apart algunes excepcions, bàsicament, es consolidada en bona part d'Europa i Amèrica, mentre que la resta del globus es ocupada per règims clarament totalitaris o simplement autoritaris.

Aquesta dèbil implantació de la democràcia en el panorama internacional ens es recordada periòdicament de forma contundent per notícies com les que divulga ^{recentment} ~~l'Organització~~ el Grup d'experts sobre l'esclavatge de la Comissió dels drets de l'home de les Nacions Unides que informà que a Mauritània sobre una població d'un milió d'habitants, almenys cent mil son esclaus i uns tres-cents mil semi-esclaus i antics esclaus o a Etiòpia on prolifera el treball forçat en condicions inhumanes ! Aquests fets escandalosos es troben en molts altres països i no solament del continent africà.

També molt aprop de nosaltres retrobem el menyspreu per les llibertats democràtiques en la meitat de l'Europa ocupada per l'Imperi soviètic. Es tracta en aquest cas d'una repressió sistemàtica al dret a associar-se, a expressar-se, a elegir que té qualsevol ciutadà. A l'igual que en els casos anteriors hom té la impressió de trobar-se, sovint, davant de casos concrets d'aquesta repressió que recorden una mena de gegantesc iceberg que totjust apunta damunt l'aigua la formidable frustració col·lectiva provocada per l'absència de democràcia, de llibertat.

Aquestes referències dibuixen un quadre general de l'univers poc atractiu i en el qual l'Europa democràtica es, sovint, com una

illa voltada de dogmatisme. Cal reconèixer que el progrés de les llibertats democràtiques en els darrers tres segles ha estat lent, massa lent. Els totalitarismes no han pogut esborrar-la del mapa, però la seva extensió es produeix a un ritme desesperant. De forma, doncs, que més enllà de les declaracions gradiloquents, però amb freqüència buides de contingut, el món actual es encara un conjunt de pobles majoritàriament governats despotícament.

Aquesta consideració inicial crec que cal completar-la amb una altre, la democràcia com a règim polític pot considerar-se consolidat en unq determinats països, però mai no pot declarar-se desenvolupada totalment.

En efecte, la democràcia reconeix els drets i deures del ciutadà i això possibilita el que sigui respectada l'opinió de tothom i que tothom elegeixi periòdicament tots els governants. Aquestes llibertats son les que estimulen el desenvolupament de la persona i, en conseqüència, del conjunt de la societat que les aprofundeix tot fixant-se continuament nous horitzons vers els quals avançar.

En ~~conclusió~~ ^{conclusió}, la democràcia, es encara una bella aspiració per a la majoria dels pobles que encara son víctimes dels totalitarismes i d'altra banda, els països que l'han aconseguit, experimenten la necessitat de perfeccionar-la. Així doncs, d'una forma o altra, la democràcia es avui per a tots els pobles un desafiament, ~~els~~ uns per a obtenir-la, recuperar-la o consolidar-la i els altres, per a aprofundir-la.

La democràcia política i la sèrie de llibertats que l'ha caracteritzen, tenen els seus orígens al segle XVIII, que es quan cristabilitzàren les primeres Constitucions que reconeixien solemnement la igualtat entre tots els homes i l'ha establíen practicament per als

que pertanyien al poble que prenia aquesta decisió. Es aleshores quan trobem els primers documents com la Constitució dels Estats Units d'Amèrica (1787) que s'inicia amb aquelles transcendents paraules "we, the people..." (nosaltres, el poble...) que trasllueixen clarament que son els ciutadans que han decidit governar-se i reconèixer-se els drets i deures per a fer possible una convivència justa i creativa.

Carlo M. Cipolla senyala que la humanitat ha viscut al llarg dels segles tres grans civilitzacions: la de la caça, la posterior de l'agricultura i des de la fi del segle XVIII, la industrial. Doncs bé, la democràcia moderna sorgí a cavall de la Revolució Industrial, impulsada pels ideals d'igualtat, llibertat i fraternitat que també projectà l'explosió de la Revolució Francesa. (1789).

Respecte a l'avenç que ha suposat per a la humanitat la democràcia sovint es produeix una crítica injusta i pel contrari hi ha una tendència a dibuixar amb colors rosats l'Edat Mitja. Ningú no crec que negi que efectivament en els tres darrers segles en els països que han proclamat la democràcia han continuat existint injustícies -moltes d'elles progressivament vençudes- però també em sembla erroni desconèixer el gran pas que aquests pobles han fet, així com el que ha experimentat el conjunt de la humanitat respecte a l'Edat Mitja, etapa que magistralment fou recreada pel director de cinema suec Bergman, en un film "El setè segell" on exposava el clima de misèria física i moral, i, naturalment d'injustícia generalitzada, que caracteritzà aquells segles.

La democràcia s'ha desenvolupat paral·lelament a la Revolució Industrial per la senzilla raó de que així com la posició decididament progressista en el camp polític desembocava en l'afirmació i defensa dels Drets Humans, aquesta es corresponia en la vessant econòmica a

aquella Revolució fonamentada en el desenvolupament de la ciència.

Així mateix, avui, la nova etapa que està introduint la innovació tecnològica crearà, previsiblement, una civilització distinta a la ~~que~~ ja històrica Revolució Industrial i exigeix, que, alhora, es formulin nous horitzons per als Drets Humans que cristallitzin en grans esforços per tal d'impulsar l'evolució del Tercer Món, la superació del dogmatisme i totalitarisme allà on es trobi i aconseguir desenvolupar ~~ix~~ totes les potencialitats de la humanitat.

La democràcia es difícil instituir-la per decret. Es cert, que exigeix normalment una Constitució que proclama solemnement els drets i deures del ciutadà, però per a consolidar-la es fonamental que tots els homes i dones d'una determinada societat o almenys una àmplia majoria, hàgin decidit practicar-los en la vida quotidiana com a normes ~~de~~ d'actuació.

En aquest procés juguen un gran paper les minories com a elements capaços de fer una crítica del totalitarisme ~~o de l'autoritarisme~~ ^{o de l'autoritarisme}, i fixar nous horitzons on la dignitat de les persones sigui respectada i pugui desenvolupar-se lliurement. Així doncs, l'existència i la funció de les minories en la lluita per la democràcia es evident, però cal afirmar amb tota claredat que no es suficient per a fer-la possible. Normalment, per a que en un poble s'estableixi un règim democràtic cal que la maduració de les consciències dels ciutadans hagi arribat a experimentar aquesta necessitat com a pas per a unes formes de vida de major civilitat.

Aquesta consideració es fonamental, ningú no pot imposar la democràcia a cap poble, perquè si aquest no havia arribat per maduració a desitjar-la no li dona vida perquè els ciutadans no l'ha incorporen als comportaments quotidians i si una democràcia no es realment "el go-

vern del poble per al poble" deixa d'existir i retorna a qualsevol fórmula d'autoritarisme i dogmatisme.

El que si cal fer es procurar la divulgació de les idees bàsiques de la democràcia, les celebres "igualtat, llibertat i fraternitat" per a que actuïn de ferment en les consciències i desvetllin el desig d'aplicar-les en el marc individual i col·lectiu.

La democràcia com es evident rep els atacs de tots els totalitarismes i ~~alg~~ dogmatismes. Els que negen la llibertat a Rússia, a Xile, a la Xina o a Guatemala, coincideixen en considerar-la com un sistema que propicia el desgovern i acusen la llibertat de tots els mals, en esser incapaços de comprendre que la diversitat, el debat i la creativitat són les característiques indispensables per a potenciar una societat en tots els ordres.

Naturalment, hi han altres mètodes de desenvolupament, els que neguen les llibertats democràtiques i planifiquen absolutament el creixement econòmic. El resultat es a la vista, apart de que el creixement econòmic es incert, en el pla espiritual i civí es crea un desert que deixa insatisfetes aspiracions fonamentals. Recentment, un periodista francès que tornava d'un viatge a Xina comentava: "Es com un antic col·legi de jesuïtes de proporcions immenses."

Així doncs, la democràcia no pot imposar-se, solament pot defensar-se i divulgar-se. Forçar a seguir un règim democràtic constituiria la més flagrant aberració, perquè la democràcia o es desitjada o simplement, no es.

Aquesta consideració es particularment útil per a comprendre que davant l'espectacle revoltant de tants i tants pobles governats per fórmules primitives de signe autoritari o bé pels moderns totalitarismes,

cal que la nostra actitud tingui aquestes dues característiques: Primer, reforçar la nostra democràcia, fent-la més viva, i operativa i també més creativa. Segon, intensificar la divulgació dels principis que inspiren les llibertats democràtiques.

Per alguns complir solament aquestes dues característiques pot semblar insuficient i inclús injust limitar-se a aprofundir la pròpia democràcia i divulgar-ne els principis, en contés de procurar per tots els mitjans a establir-la en tots els països. ~~Aparentment,~~ Aparentment, aquest criteri es més generós, però cal dubtar seriosament de que sigui viable.

L'evolució dels pobles es difícil de pràcipitar i pel que fa referència a la democràcia apart d'explicar-la amb l'exemple, què més cal fer que sigui realment constructiu i que no es limiti a edificar una façana al nostre gust, sobre estructures econòmiques i socials que encara no l'ha desitgen ?

Galbraith en un recent estudi sobre la pobresa en les masses, senyala com a principi indispensable per a superar aquest flagell d'amples zones de l'univers el mateix que podem aplicar a la construcció de la democràcia en una determinada societat: "La diferència -decisiva i encara poc analitzada- entre diverses poblacions pobres resideix en el nombre dels seus membres que rebutgen acomodar-se a la seva condició i busquen d'alliberar-se'n sigui a l'interior del grup o fora."

Així mateix, quan en un poble creix el nombre d'aquells que creuen que les relacions humanes i de govern cal que es fonamentin en les llibertats democràtiques, aquestes comencen a tenir possibilitats d'esdevenir els principis bàsics per al conjunt de la societat. El pas o la maduració d'una situació a l'altre es lenta, a l'Àfrica com a l'Àsia o a Amèrica, però també ho ha estat i ho es l'evolució interna de la

democràcia en els països que s'hi inspiren des de fa segles.

Naturalment, un cas apart el constitueix el d'aquells pobles que han vist interrompuda la democràcia per alguna causa externa a ells. El cas més proper a nosaltres el tenim en l'Europa de l'Est on a l'acabar-se la Segona Guerra Mundial, l'exèrcit rus ocupà alguns països que ja havien aconseguit la democràcia i violentant la seva voluntat, hi bastí un règim totalitari disfressat amb el qualificatiu de "socialisme real" i de "democràcies populars". Periòdicament, en aquests països es produeixen símptomes de que continuen desitjant la democràcia en un considerable grau d'aprofundiment i ~~així esclata la~~ ^{així esclata la} ~~així esclata la~~ revolta x com a Hongria el 1956, a Txecoslovàquia el 1968 o a Polònia en l'actualitat. L'avenir de la democràcia en aquests països es incert, perquè les causes externes que els dominen són poderoses, però es segur que la més mínima oportunitat serà aprofitada per a recuperar-la total o parcialment. Perquè de la mateixa manera que la descoberta de la democràcia pot estimular-se, però no precipitar-se, tampoc pot esborrar-se d'aquells països que per maduració l'han incorporat al seu bagatge en l'àmbit individual i col·lectiu.

Així doncs, la democràcia moderna que es el règim que possibilita més altres cotes de progrés individual i col·lectiu, té els seus fonaments en les conviccions de cada ciutadà que en constitueix el seu motor permanent.

La democràcia es avui un desafiament per a tots els pobles, sigui quina sigui la seva situació. Es trobin encara esclavitzats per formes pròpies d'antigues civilitzacions o de moderns totalitarismes. També ho es si compten amb les llibertats democràtiques tradicionalment i continuen aprofundint-les o si les han recuperat recentment com es el

cas dels catalans. Per a tots es un objectiu vers el qual tothom hi camina lentament -perque precisa de fer evolucionar lliurement les actituds de la persona- en diferents circumstàncies, però amb la convicció de que es un nivell de gran significació qualitativa en la història de la humanitat.

Per a Catalunya, que en el darrer període del segle XX ha arribat novament a recuperar les llibertats democràtiques, constitueix un desafiament d'un particular relleu. Perque des de fa tres segles s'ha produït en aquest país un singular combat entre les formes polítiques de l'Antic Règim, propi de les civilitzacions agraries i el que exigeix el desenvolupament de la Revolució Industrial. En aquest combat, a vegades, a semblat que la victòria era per a la democràcia i que a continuació s'iniciaria l'aprofundiment de les llibertats democràtiques però la força de les antigues estructures o bé la coacció de l'Estat al que pertanyem des de fa tres segles i que sempre ha seguit un altre ritme i un grau d'evolució més endarrerit, han contribuït a que totjust fa cinc anys que hàgim recuperat novament la possibilitat de tornar a governar-nos inspirats pels ideals de llibertat, igualtat i fraternitat.

La democràcia com he repetit al llarg d'aquestes pàgines no es un obsequi o una loteria per a cap poble, és un objectiu que s'aconsegueix segueix amb esforç, que cal defensar amb ^{la} convicció de tots i aprofundir-la seguint l'ideal de crear formes de continuat millorament. Aquest es el motor que ha mogut i mou les persones vers la democràcia, i, en conseqüència, els pobles, ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ El combustible d'aquest motor és la decisió lliurement adoptada de lluitar per a continuar el progrés tot fent retrocedir fins a desaparèixer la ignorància, el dogmatisme i la ~~indiferència~~ insolidaritat.

En conclusió, el progrés vers la democràcia i la seva posterior consolidació i aprofundiment es resultat directe de la voluntat que hàgim pres de ser lliures i de l'esforç que siguem capaços de posar darrera aquesta transcendent opció.

CAPÍTOL V

L'autogovern

Heus aci, un altre dels grans reptes permanents de la humanitat. L'autogovern és la capacitat que la persona es capaç d'adquirir per tal de satisfer racionalment totes les seves necessitats i formular continuament les pròpies aspiracions.

L'autogovern, es, doncs, un dels eixos essencials del comportament humà, i, en conseqüència, la suma d'ells, la característica col·lectiva que ens fa reconèixer que un poble es capaç de superar els obstacles que se li presenten i assolir aquells mitjançant que necessita.

Sobre l'autogovern a les nostres latituds se'n parla sovint, com un afer principalment col·lectiu i amb una bona dosi d'abstracció en el sentit ~~de~~ que diem que aquest o aquell poble s'autogoverna tot observant l'existència d'institucions polítiques pròpies, d'un apreciable nivell civí i d'importantes accions creatives en l'escena pública. Però oblidem quines son les arrels d'aquest autogovern tant desitjat i admirat. Potser té els seus orígens en alguna misteriosa cristallització que s'opera a l'entorn d'himnes i banderes? És un llegat històric? És una qualitat fortuïta?

Crec que es necessari afirmar amb paraules clares i rotundes quina es la llavor que posteriorment dona ^(com a) fruits ~~com~~ l'autogovern que amb tanta admiració contemplem en molts països.

En els països europeus de l'àrea llatina existeixen alguns obstacles que dificulten el contemplar directament, sense intermediaris que inclinen a la desorientació, quins son els components que forjen l'autogovern.

Elements dogmàtics han ordenat la societat d'aquests països durant segles a partir de lleis que procedien d'un poder absolut, inapelable,

que en comptes d'esforçar-se en potenciar la diversitat, i el debat com a forma d'estimular la creativitat i de desenvolupar la personalitat del ciutadà, maldava per ofegar-la i imposar una llei distant, hostil i injusta.

Aquesta tradició ha provocat dos greus fenòmens en aquestes societats. D'una banda, un gran impacte en els comportaments individuals que han estat educats per a la intransigència i la subordinació i en segon lloc, han creat un formidable descredito dels afers públics.

La defensa del ciutadà davant la sistemàtica pluja d'autoritarisme que intentava reduir-lo a un subdit sense opinió, ha estat el menyspreu per a totes les formes de govern i un desig d'allunyar-se'n de totes. Convençuts per una experiència de segles de que el poder solament desitja obediència, ha deixat d'explorar les possibilitats de desenvolupar la seva personalitat. Sovint en aquests països s'ha donat una actitud en el ciutadà semblant a la que adopta aquell infant que volen fugir d'una realitat desagradable es tapa la cara amb les mans i crida: No hi soc!

Durant segles ha existit una pedagogia encaminada a fer creure al ciutadà que l'actitud que devia adoptar era la de joguina submissa del poder dogmàtic que dominava la societat i que fonamentava els seus procediments amb arguments religiosos, econòmics i culturals.

Aquesta herència que tan profunda petjada ha deixat en l'àrea llatina d'Europa ha predisposat al ciutadà a l'escepticisme, a la indiferència respecte a tot protagonisme per a la seva persona i a afavorir la simple picaresca o burla de la llei, en un esforç per evitar-la a través d'un interminable enfilall de petites trampes. Recordem que en analitzar el franquisme, que ha estat el darrer règim autoritari que hem patit, es

deia: "Es una dictadura, suavitzada per la corrupció."

Al dogmatisme tradicional el ciutadà responia amb un menyspreu total, però, a l'hora, cal no oblidar que aquella escola d'autoritarisme en la que han viscut aquests països ha creat en la personalitat individual dels seus membres importants impactes, aparatoses deformacions, que, com era previsible, no solament no han fet evolucionar positivament els comportaments, sinó que han afavorit les tendències a la intransigència i la trampa en tots els nivells de la vida quotidiana.

Així doncs, en referir-me a l'autogovern com a un dels desafiaments que en qualsevol època es presenta a la humanitat, cal reconèixer que als països llatins aquest repte té una particular complexitat, perquè la història dels darrers segles es, generalment, una trajectòria colorejada fonamentalment per una concepció absolutista del poder i de la societat i això ha afectat els comportaments del ciutadà, fins al punt de crear un gran descrèdit respecte els principis bàsics d'una societat construïda racionalment, democràticament, en la que tothom desenvolupa lliurement la personalitat i aquest enriquiment individual, crea una sòlida estructura col·lectiva, representativa, que es el que possibilita l'autogovern dels pobles.

Així doncs, convé afirmar amb tota claredat que l'autogovern d'una nació solament pot ésser fidel als interessos de la comunitat, si els seus membres han incorporat a la vida quotidiana aquesta necessitat i també convé subratllar que tot això és especialment complex ací on la tradició dels darrers segles es precisament tot el contrari, un sistemàtic elogi al dogmatisme en totes les seves formes i en totes les activitats.

Aquesta realitat es necessari airejar-la, perquè opino que al reivindicar l'autogovern per a Catalunya, hi han molts ciutadans que pen-

sen que això suposa solament el recuperar la possibilitat de dictar lleis i aprovar pressupòsts, oblidant el que n'és la base, la capacitat de cada ciutadà per a desenvolupar al màxim la seva personalitat, tot fent un continuat esforç per a crear un conjunt d'individualitats valuoses que en ús del seu autogovern ~~facilitaria el desenvolupament~~ ^{fan possible posteriorment l'autogovern} col·lectiu.

Aquesta dimensió de l'autogovern no està de moda encara, però és necessari anar-ho repetint no fos que acostumats a estar en mans del dictador de torn que ens tracta com a bous, dictant i disposant del país com si fos una finqueta particular, creguéssim que l'autogovern és simplement un concepte per a llançar a la cara dels adversaris, ignorant que fonamentalment exigeix que cadascú ^{hi} ~~hi~~ d'aplicar-se'l, superant la tradicional posició d'espectador mut a què hem estat condemnats ^{ns} ~~ms~~ i anar passant a un creixent protagonisme en tots els ordres: cultural, econòmic i polític. Solament quan una majoria de ciutadans hauran decidit adoptar vitalment aquestes actituds podrà dir-se que la nostra capacitat d'autogovern ^{seia} ~~és~~ sòlida.

El fruit d'aquest autogovern individual, és l'autogovern del poble, de la nació. En aquest nivell, que, repeteixo, té com a base a cada ciutadà, ens trobem que aquesta tradició de dogmatisme ha creat una situació especialment complexa a Catalunya establint una dependència exterior i impossibilitant durant els darrers segles l'autogovern.

Habitualment, es subratlla que la creació de l'Estat espanyol ha estat l'obstacle que ha impossibilitat l'autogovern del poble català. Es cert, així ho he senyalat en anteriors capítols, però cal no oblidar també que en la història de la humanitat hi ha un element bàsic per als pobles: la voluntat.

En efecte, a través dels segles observem una i altra vegada fenòmens aparentment incomprensibles, pobles sense recursos naturals que

aconsegueixin crear emporiums de riquesa i d'altres voltats d'aquests recursos que ~~viven~~ ^{viuen} en la indigència. Països petits que tenen una projecció mundial i territoris immensos que no produeixen cap signe d'especial significació.

Convé senyalar que l'element fonamental que explica aquestes aparents contradiccions rau en la voluntat d'un grup humà sigui petit o gran, voltat o no de riqueses, amb recursos tècnics o sense. La voluntat individual, relligada a nivell col·lectiu, es la que crea els grans impulsos que sorprenen i resulten inexplicables per aquells que només tenen una simple visió economicista del gènere humà.

Doncs bé, respecte a l'autogovern, és cert que Catalunya ha rebut innumerables onades exteriors contràries a aquesta capacitat que buscaven el disminuir-nos i ningú no pot assegurar que no en continuàrem rebent, però en aquest camp com en tots, no solament comptem el que fan els altres, sinó, que és decisiu el que fem nosaltres.

És a dir, si esperem que pobles que han bastit el seu poder sobre la nostra submissió, ~~no~~ facin renúncia gratuïta d'aquesta posició de privilegi és que volem enganyar-nos i que potser ens hem cregut aquella gràciosa boutade de Pijoan que deia: "Arribarà un dia que els catalans anirem pel món ~~si~~ ho tindrem tot pagat." No vull pas dir que no fos interessant, però val més no esperar-ho.

L'autogovern es fonamenta en la nostra necessitat i gust per desenvolupar-nos en tots els ordres de la personalitat i, en conseqüència, fer del grup, de la comunitat, de la nació a la que pertanyem, un element creatiu i poderós en el concert mundial. Per arribar a poguer-nos autogovernar i mantenir-nos en aquesta capacitat, cal saber que cal vèncer continuament obstacles interns i externs, d'aprop i de lluny, que intentaran evitar-ho perquè afecta el seu domini, el seu dogantisme, però també cal saber que precisament els impulsos són per a superar-los i la voluntat

Per a consolidar-nos en aquestes posicions a les que totjust ens estem aproximant novament, després de la "llarga nit" del franquisme.

L'autogovern, com tots els grans desafiaments, té una resposta a nivell personal i una altra col·lectiva. La primera és la bàsica i la segona n'és el fruit. Quan un poble decideix en aquell primer nivell autogovernar-se, res ni ningú pot evitar que ho faci tard o d'hora.

L'autogovern no és un desafiament secundari al que podem respondre o no, ~~perquè~~ només exercint aquesta capacitat es possible desenvolupar-nos i contribuir al progrés de la humanitat en tots els ordres. Així doncs, més que comptabilitzar els obstacles que s'oposen al nostre autogovern, cal estimular la nostra voluntat en aquest terreny. El gust a la llibertat, es l'estima per a organitzar-la segons les nostres necessitats i aspiracions, això és l'autogovern, un desafiament permanent però que ara té una especial importància per als catalans. Ara és l'hora d'iniciar novament l'autogovern ^{en els} ~~els~~ afers públics, ^(i per això) cal consolidar^{l'} en els dos nivells. _{ar-lo}

CAPÍTOL VI

La nova Revolució Tecnològica

Progressivament, l'opinió pública s'adona que les dificultats econòmiques que sacsegen els països industrials i en conseqüència el panorama internacional no són motivades per crisis passatgeres i entra en l'ànim dels ciutadans la consciència de que les raons que expliquen la ja famosa crisi actual tenen uns orígens profunds, dels quals, poden derivar grans transformacions.

És indubtable que aquesta constatació s'acompanya amb un cert grau d'inquietud, perquè és evident que en no tractar-se d'una crisi sectorial o de funcionament del mecanisme econòmic com fou el mític Great Crash del 1929 magistralment descrit per Galbraith, som davant un canvi d'una dimensió general que ens situa en un punt i a part en l'evolució del món actual i com acostuma a succeir en aquestes ocasions és inevitable que existeixi un estat d'ànim barreja de temença i d'interès per les noves perspectives.

Realment desconeixem en bona part quina serà l'evolució que experimentarà el panorama internacional en les properes dècades, però el que sí sembla evident és que les dificultats econòmiques actuals deriven principalment de què aquella Revolució Industrial iniciada a la fi del s. XVIII a Gran Bretanya i que posteriorment es desenvolupà a la resta d'Europa i Amèrica fonamentalment, s'ha esgotat i està essent superada per una gran onada que de forma provisional, encara, qualifiquem de nova Revolució Tecnològica.

La ja històrica Revolució Industrial significà la incorporació en el procés de producció de noves fonts d'energia com el vapor i la seva aplicació al maquinisme. La producció de béns augmentà vertiginosament i passà del que Sauvy ha senyalat en "Croissance zero ? (1973)

com "la societat vertical" o civilització agrària fonamentada en la satisfacció de les necessitats de minories, el qual suposava "una jerarquia i el sacrifici de la base" a la "societat horitzontal" o civilització industrial "que multiplicà de forma considerable les necessitats, en l'instant mateix en que la nostra capacitat de consumir i destruir s'incrementà ràpidament."

Amb la perspectiva que ens proporcionen els dos segles últims podem analitzar el que ha significat la Revolució Industrial i concloure que en l'ordre econòmic i cultural s'ha produït un salt endavant extraordinari en el camí de satisfer les necessitats d'amplies zones de població.

Sovint, com he indicat anteriorment, la Revolució Industrial es objecte d'una crítica equivocada i sobretot que crec no té en compte la trajectòria seguida per la humanitat. És evident, que la Revolució Industrial no ha significat la felicitat completa dels homes i dones que l'ha realitzaren. Però cal reconèixer els avenços que s'han produït, com es que l'esperança de vida s'ha allargat continuament en vèncer les condicions sanitàries i alimentàries en que vivia la majoria, s'han desenvolupat progressos extraordinaris en ordre a l'informació, a l'estudi i a l'esplai. Les condicions en que viu la població en els països que han fet la Revolució Industrial es substancialment millor a l'univers d'ignorància i d'injustícia que caracteritzava la civilització agrària.

Aquesta evidència no ens ha de fer oblidar que si bé la naixença de les classes socials modernes significà un progrés respecte a l'anterior estratificació, també l'egoisme i el dogmatisme continuaren existint i provocant revoltants injustícies. Però, així i tot, és just reconèixer que la llibertat ha esdevingut un patrimoni irrenun-

ciable en tots aquests països, després que l'Il·lustració i el Maquinisme feren saltar pels aires els dies que protegien les minories mitjanes i condemnaven a la submissió a la resta de la població.

La Revolució Industrial tingué com a punta de llança l'Il·lustració i la descoberta de noves fonts d'energia que aplicades a la màquina possibilitaren un formidable augment de la producció. Quina es avui l'essència d'aquesta nova Revolució Tecnològica ?

Resulta encara difícil senyalar quines son de forma exhaustiva les raons fonamentals que impulsen aquest gran canvi, però en el camp científic ja es possible afirmar que la punta de llança d'aquesta nova Revolució Tecnològica es troba en la cibernètica, concepte que fou emprat per primera vegada per Norbert Wiener (Cybernetics, 1948). En aquesta obra es referia a la cibernètica com "tot el camp de la teoria del control i de la comunicació, tan en la màquina com en l'animal." Louis Couffignal, vint anys després (La Cybernetique, 1969) donava una definició aparentment sorprenent quan escrivia: "La cibernètica es l'art de fer eficaç l'acció".

La cibernètica està cristallitzant el canvi en dos aspectes: l'automatització i les màquines de pensar que rapidament en anar-se introduint en els més diversos camps de la indústria i dels serveis estan revolucionant -exactament aquest és l'impacte que produeix- les necessitats de formació i la reconversió de les empreses.

D'entrada la nova Revolució Tecnològica està produint uns efectes similars al que causava la històrica Revolució Industrial amb l'augment considerable de l'atur i sovint l'animadversió dels treballadors que poden sentir-se marginats per l'automatització, inútils i forçats al reciclatge. Aquest recel que és fàcil de trobar actualment en la nostra societat recorda l'agressivitat i l'inquietud que

existien a Europa contra el maquinisme i culminàven en destruccions de fàbriques que s'havien destacat en la innovació. Recordem que als Països Catalans es produïren als inicis de la industrialització episodis d'aquestes característiques el 1821 a Alcoi per part dels teixidors, el 1823 a Camprodon, el 1835 a Barcelona, on incendiàren la fàbrica "El Vapor", el 1836 a Sabadell on es produïren incidents contra el ~~l'~~utillatge modern... Avui la reacció contra la innovació que comporta la nova Revolució Tecnològica no adquireix aspectes tan dramàtics, no perquè l'impacte sigui menor, sinó perquè l'estructura de l'Administració als països industrials ha previst l'assegurança d'atur i un sòlid ventall de Serveis Socials que estan actuant de barrera protectora evitant que el canvi tecnològic caigui directament sobre els afectats i els condueixi a la miseria i a l'abandó.

Naturalment, l'eficàcia d'aquesta previsió és distinta entre els diversos països industrials. Concretament, a Catalunya l'assegurança d'atur és insuficient per a satisfer les necessitats mínimes, però és evident que aquesta mancança està compensada per l'existència d'una economia submergida que dona treball a uns percentatges de població que en les dades oficials apareixen en una situació dramàtica. Així mateix, els Serveis Socials estan creant-se i comencen a funcionar segons uns criteris d'eficàcia i d'atenció a l'usuari a partir del restabliment de les llibertats democràtiques. Però, malgrat aquesta situació que crea unes circumstàncies difícils per a milers de ciutadans, es evident, que l'impacte de la nova Revolució Tecnològica no adquireix la brutalitat que ocasionava la innovació que introduïa la Revolució Industrial a principis dels s. XIX.

Indubtablement, un dels efectes que produeix aquest canvi es la necessitat d'afavorir al màxim la reconversió de les empreses i

dels que hi treballen. La velocitat amb que s'està realitzant la nova Revolució Tecnològica no admet espera. En l'àmbit de l'economia de mercat aquella empresa o país que vulgui marxar cap el canvi a un ritme més pausat al dels països que porten la iniciativa i que són els Estats Units, Japó i l'Alemanya Federal que ho fan ràpidament, està condemnat a perdre llocs en el ranking de la renda per capita.

Servan-Schreiber ha qualificat aquest gran canvi com "el desafiament mundial" i senyala com una característica fonamental d'aquest procés el que la tecnologia i les noves capacitats de producció permeten desplaçar al Tercer Món la fabricació, conjugant dos elements: proximitat de matèries primeres i de mà d'obra abundant. Quedant per als actuals països industrials la funció de l'investigació i la seva aplicació en la fabricació de models i d'assistència tècnica. Aquesta no es o no serà una situació que eviti les injustícies totalment, però significarà previsiblement un gran pas endavant en la lluita per a superar el tràgic cercle de la misèria que caracteritza el Tercer Món i ~~que~~ paulatinament pot evolucionar en el sentit de que aquesta tecnologia que arribarà ja elaborada a aquests països, pugui ésser també creada en ells. Però, sincerament, penso que aquesta és una possibilitat remota.

El que sí és un fet pròxim és el canvi que a nivell mundial s'està produint i que suposa l'existència d'un determinat nombre de països capaços de generar i d'aplicar les noves tècniques i en segon lloc, una àmplia zona de l'univers que agruparà fonamentalment el Tercer Món que s'encarregarà de la fabricació. Aquest és un esquema d'una extraordinària simplicitat, però que crec ^{que} és el que essencialment es produirà. En aquesta nova divisió del treball a nivell internacional és possible que els actuals països industrials hi aportin la tecnologia i els demés les matèries primeres i la mà d'obra abundant, però

escassament qualificada.

Aquesta perspectiva ens interpella directament als catalans, que com a tots els països industrials cal que fem un gran esforç per a incorporar-nos a la nova Revolució Tecnològica en el grup de pobles capaços de generar tecnologia i d'assistir al procés dels qui no ho siguin.

Ràpidament, comprovarem en els propers anys com al reduït grup de potències que han iniciat aquest camí s'hi incorporen d'una forma o altra, amb unes determinades especialitats, un cert nombre d'altres països que si bé no poden discutir el ~~seu~~ lideratge, si poden figurar clarament en el conjunt dels que aporten la qualitat de la tècnica en un o uns camps de la producció.

Aquesta circumstància significa que a Catalunya com a qualsevol altre país industrial que vulgui mantenir i acreixer les seves possibilitats en tots els ordres, cal donar una prioritat absoluta a la qualitat per damunt de la quantitat. Naturalment, hi poden haver-hi excepcions, però la tendència general d'Europa, Amèrica del Nord i Japó es la d'esdevenir la productora de les tecnologies que impulsen la nova Revolució. Per a il·lustrar aquesta transformació cal indicar el que ha succeït al ram tèxtil, autèntica columna vertebral de la Revolució Industrial a Catalunya en el s. XIX, però que en els últims anys ha experimentat com a la resta d'Europa, un desplaçament massiu de la fabricació a països del Tercer Món i ací només han continuat i desenvolupat les seves activitats en aquest sector aquells centres de producció dedicats a la fabricació de genres que exigeixen una sofisticada tecnologia.

En resum, la nova ~~tecnològica~~ Revolució Tecnològica significa un canvi profund en les formes de producció, en la investigació i en definitiva, en les formes de vida de l'individu i dels pobles.

En aquest tombant històric, els catalans si volem mantenir les posicions que assolirem en el curs de la Revolució Industrial, ens cal realitzar un esforç similar que cristallitzi en un apreciable nivell tècnic general i en determinades especialitats de dimensió mundial, característica que Jordi Pujol ha qualificat com a "economia intersticial".

Aconseguir aquest nivell i aquestes especialitats es fonamental, altrament, quedarem en una perillosa situació intermedia entre els països productors de tecnologia i el Tercer Món i finalment derivariem cap a aquest últim sector amb unes conseqüències gravíssimes per a les condicions de vida que regularien espectacularment. Cal no oblidar que el nou procés iniciat a nivell mundial pot significar la cristallització d'empreses en països del Tercer Món, les quals, poden originar la seva industrialització i el creixement de la renda per capita, però per a Catalunya, país situat actualment entre els països industrials, amb un nivell i formes de vida determinats, aquesta seria una giragonsa temible.

Per tot això cal que a Catalunya tot el que significa intercanvi tecnològic, investigació i qualitat adquireixi la més alta consideració social, perquè aquests són els instruments per a lluitar amb èxit en la nova Revolució.

En alguns ambients, es de moda el criticar aquest avenç tecnològic al que es pronostica una sèrie de perills per a la humanitat. Sense que es tingui que desconèixer que previsiblement el desenvolupament d'aquest gran canvi es farà amb esforç i suposarà alguna contradicció, també cal afirmar que en principi presenta totes les característiques dels grans passos endavant.

Es possible que aquest nou marc internacional que ara s'estructura no es faci prou racionalment i que encara la dependència mantin-

gui alguns països en situació secundària o que els beneficis no es reparteixen ampliament. Però aquestes insuficiències que es possible que trobem en el curs de la realització d'aquesta nova Revolució Tecnològica no pot evitar que continui considerant-la com una gran embranzida que portarà nous nivells de millorament en molts pobles i que permetrà avançar en l'alliberament de la persona tot augmentant en general les possibilitats de desenvolupar la personalitat de cadascú i continuant la descoberta de les nostres potencialitats en tots els ordres com ja feu en amplies zones de l'univers l'antiga Revolució Industrial.

TERCERA PART: LES RESPOSTES

CAPÍTOL VII

Mobilització d'energies

Una nació com es Catalunya que es troba novament en procés d'institucionalització, però voltada d'enemics que intenten obstaculitzar aquesta evolució i mantenir-nos fermats als seus interessos, cal que manifesti de forma permanent que cada ciutadà mantè tibant l'ànim i que això cristabilitza en una mobilització de totes les nostres energies.

Possiblement, el perill més greu que ens assetja, es el de deixar-nos endormiscar confiats en que superada la darrera dictadura espanyola i a cavall ara de l'Estatut d'Autonomia hem esdevingut ja un país normal, en el qual, els ciutadans podem confiar les nostres responsabilitats al Govern de la Generalitat i al Parlament, com si fossim una nació que tingués reconeguda la sobirania plena.

Aquest comportament fora un error greu, perque si bé es cert que les circumstàncies han canviat favorablement en els darrers anys, també ho es que el vaixell de la nostra comunitat nacional es mou en un mar tempestuós i amb nombroses vies d'aigua. Que ningú no pensi doncs que pot comportar-se con si fos norueg, danès o holandès. No, el nostre cas continua essent encara molt distint, hem aconseguit uns instruments per a ^{re}dreçar-nos, però, en el marc d'un Estat espanyol que continua dirigit i influit per altres pobles que tradicionalment han fixat com el seu primer objectiu la nostra submissió.

Aquesta breu reflexió es indispensable a l'hora d'afirmar amb tota claredat que precisament ara, quan hem aconseguit amb el nostre esforç el reconeixement de la Generalitat i un Estatut d'Autonomia, ara cal acreixer al màxim la mobilització de totes les nostres

energies per a esdevenir un poble més vital, creatiu i capaç de ~~crear~~ ^{generar} noves situacions internes i externes més propícies al nostre desenvolupament en tots els ordres.

En èpoques anteriors hem lluitat per a sobreviure, amb la desesperació de qui veia rondar la mort, doncs bé, ara, cal que aquell mateix esforç, però multiplicat perquè podem desvetllar a molts, s'orienti cap a la consolidació interna i la projecció exterior.

Aquest perillós endormiscament que ara trobem en les "amplies minories" i que constatem avui com ahir en els ambients majoritaris del poble català es un vell enemic nostre que en tots els períodes de la nostra difícil trajectòria històrica ha estat denunciat com el corc que mata la consciència nacional que recordem Rovira i Virgili definí com "una floració de l'esperit col·lectiu, una ascensió gloriosa en l'escala de la civilitat."

En algunes ocasions aquest abandó de les responsabilitats individuals i col·lectives s'ha produït en etapes de clara repressió i en altres en períodes d'autogovern, però sempre ha estat un dels pitjors perills que ens envolten. En efecte, si observem la Catalunya de l'època de la Mancomunitat o de la recuperada Generalitat dels anys trenta, es fàcil adonar-se que el fracàs d'una experiència i altra rau principalment en que no s'aconsegüí generar una ampla mobilització d'energies, esforç majoritari d'un poble conscient que estava avançant en el camí de la seva reconstrucció i desenvolupament. En una i altre ocasió comprovem la indiferència de molts sectors per aquesta trajectòria, la divisió interna en aspectes essencials d'aquest procés i fins i tot la col·laboració de molts amb els enemics de Catalunya.

A voltes els catalans donem la impressió de que som un poble decidit a no morir però sense prou energia per a viure normalment. El

corc del desanim, de l'egoisme, de l'apatia, del desinterès apareixen entre nosaltres com a fruit de la pluja uniformista que ens envien altres pobles i per una mena d'escepticisme que ens raja fàcilment. Vicenç Borrell, el 1947, en una de les revistes catalanes que intentaven obrir-se pas i que acabaren liquidades per la repressió, escrivia sobre "la crisi de moral i de civisme" unes línies especialment interessants: "Cal que la nostra vida sigui una vida d'afirmacions, no pas de deformació i de negació. Per a ésser nosaltres ens cal tornar a la moral i al civisme, ens cal sortir del "cabsament", ens cal reprendre la vida. El "ja està bé" haurà estat un malson."

Aquest fenomen no es nou i segurament deriva de la inestabilitat en que tradicionalment ens hem trobat i en bona part encara ens trobem com a poble. Aquest desaním o aquest tipus de col·laboració i interès per la consolidació del nostre poble en el món feta a rautes, de forma sincopada, es l'expressió d'aquesta inseguretat i dificultat en que hem d'evolucionar, Vicens i Vives, en un dels darrers articles senyalava: "Marxem enmig de les boires i de la nit cercant la sortida auroral. I així avancem d'esma i donem voltes entorn de nosaltres mateixos. A vegades, després d'una forta embranzida que sembla dur-nos més enllà dels límits de la bazarda, descobrim que resseguim la nostra pròpia petja...El fet meravellós és que, malgrat aquestes decepcions, continuem avant. Volem la claror dels altres. Estem convençuts que l'haurem. Això ens basta per a compensar el nostre esforç."

El diagnòstic sembla clar, els catalans no acabem de lliurar-nos a de forma permanent i intensa a l'esforç de reconstrucció i desenvolupament nacional perquè ens manca confiança en la pròpia empresa. Això es greu i crec que només pot superar-se definitivament amb una embranzida que ens porti ràpidament a un nivell superior. Cal superar l'estadi actual i aconseguir a través de l'acció una major

solidesa en les relacions i en les obres que crea Catalunya. Cal deixar enrera aquesta fatídica frontera marcada pels esforços realitzats de forma epiléptica i els profunds desanims, per a arribar a una situació de gran estabilitat individual i col·lectiva.

Com fer-ho? Només crec que hi hagi una fórmula: intensificant la mobilització de les energies amb entusiasme. El mètode que utilitza l'adversari es el d'enviar-nos la corrosiva influència de les seves institucions que dia a dia ens cau al damunt i ~~aprima~~ ~~aprima~~ aprima la consciència nacional i afavoreixen l'escepticisme, el cansament i l'abandó.

Per a lluitar contra aquesta acció pacient que té per objecte clivellar-nos i destruir-nos, cal l'eina de l'entusiasme que es la gran arma secreta que fins ara ens ha salvat. En efecte, som el que som contra tot pronostic. Aquest país escàs en recursos i sovint sense institucions ha aconseguit nivells econòmics i formes culturals i socials similars a la resta de l'Europa democràtica i això s'ha aconseguit tossudament amb l'entusiasme que ha sorprès a aquells que ja esperaven la nostra definitiva decadència i la liquidació.

L'entusiasme ha estat l'element vital ~~xxx~~ i avui es el factor que ha de permetre superar aquestes noves onades de desanim que les dificultats de tot tipus signifiquen. Malhauradament, l'entusiasme es avui a Catalunya una qualitat que ha baixat en la cotització de la nostra societat. La raó es clara, salvats de morir com a poble en haver sobreviscut a la dictadura, ara s'està imposant una d'aquelles etapes ~~històriques~~ típiques de Catalunya en les que administrem "amb mida" de senyors Esteve les possibilitats de refer-nos, com si la condició de poble sotmès durant segles hagués afectat les nostres capaci-

tats de viure en llibertat i com si davant aquesta proximitat experimentéssim un vertigen que ens fes retrocedir espantats tot regatejant l'entusiasme precisament quan aquest aconseguiria més rendiment i quan, evidentment, es tant necessari com ahir.

Una prova d'aquest cansament corrosiu que avui circula per Catalunya el tenim en el fet següent. Durant la dictadura franquista en jutgar l'Estatut d'Autonomia del 1932 tot eren elogis i s'afirmava que "si hagués tingut quaranta anys de vigència hagués transformat el país", circulaven edicions clandestines d'aquell text i es somniava en la seva recuperació. Doncs bé, ara que hem aconseguit un Estatut d'Autonomia similar, ara es de moda mostrar-se desmenjat respecte a la possibilitat real que tenim a les mans. S'adopta un aire de suficiència que intenta neutralitzar l'entusiasme i amb sornegueria es senyalen els seus límits -d'altra banda, evidents per a tots- i es recomana el distanciament respecte a aquesta obra de reconstrucció i desenvolupament nacional. Ah, però si una nova dictadura fes naufragar el procés actual, no dubteu que aquesta mateixos que avui es mostren corrosius envers l'Estatut serien els que després en parlarien magnificant-ne el contingut.

Aquest es un joc tràgic que ens inclina a negar l'entusiasme per a l'obra que ens espera avui i convida a tancar els ulls i somniar en el que ~~avi~~ avui es lluny.

Aquest corc es el principal perill intern que volta per Catalunya, solament es possible superdar amb l'entusiasme, que apart el que opinen els porucs o els venuts es el combustible indispensable per a avançar. Potser es convenient recordar que Amadeu Vives descriguè amb singular encert els factors que integren l'entusiasme quan deia que són

cinc: "la exaltació, l'alegria, la puresa d'intenció, la il·lusió de la victòria i la generositat" i acabava definint-lo "com un esclat d'alegria triomfal, per a la victòria esperada o conseguida."

A la Catalunya d'avui cal una mobilització de les energies en tots els ordres i ~~avui~~^{això} solament pot realitzar-se amb els elements que formen l'entusiasme, abocats, en la transformació del país.

Massa rapidament Catalunya està esdev~~int~~^{venint} un país pendent exclusivament del Diari Oficial de la Generalitat i del BOE per part d'aquells que intervenen en l'elaboració dels textos que s'hi publiquen o bé dels altres que ho esperen tot d'ells. Mal afer es aquest de comportar-se ~~com a país pendent~~ segons la tradició madrilenya del poder i d'altra banda es absolutament grotesc confondre els primers símptomes normalitzadors que anuncien que hem iniciat la convalescència amb la curació completa de la greu malaltia que arroseguem com a comunitat nacional.

En efecte, Catalunya ha recuperat unes condicions per a desenvolupar-se i cicatritzar les profundes ferides que ocasionaren les dictadures. Aquestes condicions estan expressades en l'Estatut d'Autonomia, però es evident que per a superar la inercia de l'erosió es necessari una mobilització quotidiana de tots i en tots els ordres de la vida. Es malevol confiar únicament als nostres organismes de govern aquesta obra gegantesca, coneixent per endavant les seves limitades forces i la quantitat d'obstacles que han de vèncer. Qui pot quedar impassible davant aquesta lluita que dia a dia presenciem entre les renaixents institucions polítiques catalanes i la inercia del uniformisme? Cal tenir escassíssima sensibilitat per a restar indiferent,

el normal es que la majoria dels ciutadans aportem el nostre entusiasme a aquesta obra i ens hi lluitrem com a protagonistes des del nostre treball a aquest immens esforç que intenta fer de Catalunya un país fidel a la seva identitat i alhora model de modernitat.

Per on cal que es canalitzi aquest entusiasme? Jo crec que aquest entusiasme ha de traspu^{ar}~~rar~~ en els comportaments quotidians, recuperant el temps perdut que ens feren desapropiar, millorant substancialment moltes de les formes de vida que avui trobem al nostre país i que son el rastre de la incultura, la injusticia i el desgovern.

Jaume Bofill i Mates afirmava: "No solen triomfar, i si triomfen no es consoliden, les revolucions sense ideals. L'home és un animal polític; les lluites polítiques són lluites, en gran part, espirituals; per tant, tota revolució ha de tenir finalitats graduades o sigui una jerarquia d'ideals a instaurar."

L'actual procés de redreçament que s'ha iniciat a Catalunya cal que sigui una revolució amb ideals que tenen com a màxima expressió el d'arrelar profundament la democràcia i el respondre al gran canvi tecnològic que avui sacseja el món i això fer-ho amb la nostra personalitat nacional.

Objectius ambiciosos i que exigeixen l'entusiasme per a millorar una infinitat de formes de vida que avui son signe de postració, tals com el baixíssim índex de lectura de diaris, l'aspecte ronec que en general tenen les nostres ciutats i pobles, la destrucció de l'entorn natural ... Tots aquests símptomes i molts d'altres exigeixen una mobilització d'energies en base a l'entusiasme, perquè com em sembla evident només podem superar la situació actual si hi ha aquesta aportació per part de la majoria. Que ningú no esperi que aquest país esdevindrà com els pobles

que els versos d'Espriu senyalen Nord enllà, on segons diuent "la gent es neta i noble, culta, rica, lliure, desvetllada i feliç", si esperem que aquestes meravelles ens siguin anunciades pel Diari Oficial de la Generalitat sense que hi aportem el nostre esforç, el de cada ciutadà.

En veritat, el sentit comú recomana col·laborar en aquesta empresa singular, no sé si creant un nou Moviment d'Acció Cívica que es proposi accions concretes per a millorar amb decisió les actuals formes de vida tot demanant amb entusiasme superar l'apatia i evitar el desanim o bé convidant senzillament a totes les entitats i institucions que s'esforcin en actuar en la línia d'un entusiasme exigent. Potser calen uns i altres. Però el que es evident es que cal trencar la xarxa de conformisme que subtilment està teixint-se a l'entorn nostre i que ens immobilitza precisament en una etapa en que com mai hem d'estar col·laborant amb el poder polític català tot contribuint en els més diversos camps a fer realitat moltes de les nostres aspiracions.

Heus aci, doncs, que sense esperar cap nomenament, ni cap disposició oficial, cadascú cal que prengui la seua responsabilitat i sumi el seu treball al del costat, amb la perspectiva, de que dia a dia refarem aquest país i podem fer-ne una peça característica i dinàmica del món actual. Però tot això si hi ha entusiasme, si aquesta necessitat esdevè una obsessió capaç de superar les "harmonitzacions" de darrera hora i l'escepticisme, per a evitar que ens malmetin aquesta possibilitat que tenim a les mans.

CAPÍTOL VIII

Consolidar la Generalitat

Aproximadament han passat cinc anys des de que s'inicià el procés de recuperació de les llibertats democràtiques i com era lògic aquesta transformació ha suposat a Catalunya, com a objectiu immediat, el restabliment d'Institucions polítiques pròpies. Així doncs, a ningú no pot estranyar que l'elaboració d'un Estatut d'Autonomia i la seva posterior aprovació hagi estat un esforç prioritari perquè cal afirmar una i altra vegada si es necessari, que per a qualsevol poble les seves institucions són els instruments indispensables per on es canalitzen i es projecten els problemes i aspiracions. Altrament, la nació resta decapitada i condemnada a la consideració d'un simple grup sotmès.

Així doncs, els catalans d'avui en donar preferència al restabliment de les nostres Institucions polítiques no feiem res més que omplir un buit extraordinari que l'opressió havia mantingut dramàticament obert.

Com s'ha satisfet aquesta reivindicació? La resposta es complexa. Els catalans l'hem resolt com hem pogut, es a dir, segons han possibilitat les condicions en que ens movem. El que hem obtingut no es el fruit del que voliem i volem, es, simplement, el resultat d'allò que hem pogut aconseguir. Es meritori i sobretot es una realitat operativa i això es el que realment compta. No crec que ara pagui la pena el compararx meticulosament si hem guanyat un pam respecte a anteriors experiències d'autogovern o si hem perdut uns centimetres, el que em sembla essencial es adonar-se que des del 1714 l'esforç dels catalans s'ha orientat a la recuperació d'institucions polítiques pròpies

i que aquest objectiu ha estat en la primera línia de les nostres preocupacions col·lectives.

Ara, novament, disposem d'Institucions polítiques i potser un xic frivolament donem per fet allò que només es començat. M'explico, és cert que el 1977 la Generalitat fou reconeguda per l'Estat espanyol com "una institució secular" i que posteriorment el 1979 s'obtingué un Estatut d'Autonomia, però el que em sembla absolutament indispensable d'entendre és que aquests avanços fan referència a un tema que ha estat i és de difícil consolidació i que de cap manera podem donar per enllestit i tractar les nostres renaixents Institucions com si res no hagués passat en la nostra història dels darrers tres segles.

Per això cal recordar les arrels d'aquest problema i la seva evolució, arrels que s'inicien en el Decret de Nova Planta del 16 de gener del 1716 dictat per Felip V que ratificava el dret de conquesta de Catalunya i liquidava les nostres Institucions i en el seu lloc creava un sistema que Mercader ha resumit dient: "Els catalans de llavors, per mitjà d'aquella onerosa càrrega del Cadastre, finançaran ells mateixos l'exèrcit permanent d'ocupació, que els tindrà ben afermats, que assegurarà fortament l'estabilitat del règim borbònic i que els empenyerà a complir amb llurs obligacions fiscals i militars."

Es en aquells anys que s'iniciàren els esforços dels catalans per a recuperar Institucions polítiques pròpies i es aleshores quan es manifesta clarament la terrible dificultat per assolir-les. Aquestes aspiracions profundes de Catalunya les trobem a partir d'aleshores en el s. XVIII en la lluita dels guerrillers, en el Memorial de greuges del 1760, en els Rebomboris del pa a la Barcelona del 1789 i en molts d'altres indicis de que aquesta necessitat era viva. Igualment, al llarg del s. XIX l'ha retrobem en el fons de les lluites carlines, en el republicanisme federal dels liberals, en el particularisme de la doctrina d'Almirall o

en les Bases de Manresa i en l'acció de Prat de la Riba.

Aquest es un plet vital, no té res de secundari, d'auxiliar. El recuperar institucions polítiques es simplement la garantia de la llibertat o almenys d'una evolució que ens hi porti tot propiciant el nostre desenvolupament.

Ja en el s. XX, la Mancomunitat fou una experiència valuosa, el buit institucional que intentava omplir ens era explicat clarament en L'Advertiment preliminar que encapçala l'impressionant volum de "L'Obra realitzada 1914-1923": "Cal en el nostre camí, reposar i mirar el conjunt de l'obra feta, tot esperant que el període que seguirà serà el de la llibertat i l'autonomia de Catalunya, ideal que avui ens ajunta a tots els catalans per separats que estiguem per altres idees, per viva que sigui la lluita política entre nosaltres. L'obra és modesta, si es té en compte les necessitats i aspiracions de Catalunya; és gran, si es pensa en els mitjans pobres que la llei ens deixa i en el caràcter efímer de les facultats de la Mancomunitat i en la seva naturalesa d'institució incompleta i passatgera, destinada a ésser la transició entre el vell règim, durament centralitzador i uniforme i aquell a què aspirem, en el qual puguem regir amb plena autoritat la vida catalana."

També resulten aclaridores d'aquesta aspiració constant al reconeixement de les Institucions polítiques pròpies, les paraules de Joan Maluquer, president de la Diputació de Barcelona del 24 de febrer del 1930 al 14 d'abril del 1931: "Crec que no he d'afegir res més a aquestes notes. Tot el que digués de més enllà se separaria del tema que m'he fixat i que he volgut descriure, perquè m'han semblat molt interessants sobretot les hores viscudes en la Presidència de la Diputació de Barcelona en els moments en què desapareixia pel vot dels ciutadans la Monarquia espanyola. Jo la vaig servir amb lleialtat, com hauria servit

amb la mateixa lleialtat una República, perquè tant en aquella com en aquesta no perseguia fonamentalment altra cosa que el treballar per fer avançar cada dia una mica, cada dia més, no ja sols la consciència dels catalans envers l'autonomia de la nostra terra, sinó també la dels espanyols en general i dels Governos tots, per tal que s'inclinessin davant del fet que Catalunya tenia una personalitat diferencial que obligava al seu reconeixement, i que en dia i en ocasió oportuna seria reconeguda. Com i quan es reconeixeria ? No sabia com ni quan, però en tenia la seguretat."

Per últim, per adonar-nos de la importància i de la dificultat que històricament ha presentat la recuperació de les nostres Institucions polítiques crec que cal recordar que l'Estatut d'Autonomia del 1932 reconeixia a l'art. 14 que "La Generalitat estarà integrada pel Parlament, el President de la Generalitat i el Consell executiu. Les lleis interiors de Catalunya ordenaran el funcionament d'aquests organismes, d'acord amb l'Estat i la Constitució." i l'actual Estatut a l'art. 29 diu: "La Generalitat està integrada pel Parlament, el President de la Generalitat i el Consell Executiu o Govern. Les lleis de Catalunya ordenaran el funcionament d'aquestes institucions d'acord amb la Constitució i el present Estatut."

Som, doncs, allà on erem fa prop de seixanta anys ? Des d'un punt de vista institucional efectivament poques diferències separen el que obtingueren els catalans aleshores i el que hem recuperat ara. Tot això doncs ens ha de conduir a la constatació de que encara que sigui amb terribles crisis està resolt el problema i que no cal preocupar-se'n especialment ? Res d'això, quan he enumerat alguns textos del nostre passat ho he fet amb el propòsit de que observéssim de que aquesta aspiració a la recuperació d'Institucions polítiques ha estat una constant en els darrers

segles i d'altra banda per a que resulti patent com les dificultats destruïren una i altra vegada aquells esforços i ens adonem que consolidar la Generalitat es, segurament, un dels primers desafiaments que tenim els catalans d'avui i que aconseguir-ho significa garantir la nostra personalitat i perdre-la es tornar a la més revoltant submissió.

Convé recordar com Ferran Soldevila el 9 de gener del 1939 anotava en el seu Dietari "Catalunya es destruïda" i com molts anys després, el 1956, Serra i Moret, reconeixia la nostra greu situació quan deia; "Som un estoig de cendres i una urna d'esperances", es a dir, les reculades en matèria institucional es paguen cares i això és el que ~~mal~~ cal anotar-se en aquests primers anys de la Generalitat en el marc del nou Estatut. Per a definir la situació actual em semblen molt oportuns aquells versos de Sagarra:

Què li daren a la Pàtria ferida
 en aquest dia tan ple de destí ?
 No vol coets inflamats de mentida,
 tampoc espera ni sang ni botxi.
 Ni vol rialles voltant una taula
 que per la joia no és tot prou madur...
 Sols us demana una sola paraula
 però no vol que deserti ningú.

Ell els escriguè en ocasió del plebiscit de l'Estatut del 1931, però no crec contradir el seu pensament en aplicar-los al moment actual.

Per què cal recordar la prioritat de consolidar la Generalitat ? Perque es vital per a la normalització de Catalunya i perque opino que per diverses raons hi ha molts ciutadans distrets d'aquest objectiu fonamental.

Potser pot desorientar a alguns que senyali aquesta prioritat quan la Generalitat retornada a Catalunya des del 1977 sempre ha donat

una imatge normal i normalitzadora, obra en els primers temps de Josep Tarradellas que va saber redescobrir a molts l'Institució tradicional i ho feu amb l'estil que li es propi, abassegador i cerimoniós. Malgrat les escases realitats amb que comptava situà l'Institució al primer lloc de Catalunya com li corresponia.

En aquest sentit m'agrada recordar una anècdota que reflecteix l'impressionant força del que aleshores era el President de la Generalitat. Els fets succeïren uns mesos abans que retornés de l'exili, era a l'agost i en la fastuositat de l'Hotel Crillon de París a la Plaça de la Concorde es celebraven les darreres entrevistes entre ell i l'enviat del Govern espanyol, Sanchez Teran. Al vespre s'esperava amb expectació una roda de premsa conjunta. Els periodistes omplien la sala i adreçaven les preguntes únicament al President de la Generalitat i quan aquest s'aixecà i recordà que podien continuar aclarint aspectes amb l'enviat del Govern espanyol, tothom s'aixecà també i donà per acabat l'acte. Per a tothom era clar qui era la personalitat política, tot i que aleshores l'aparell del President encara era solament de quatre persones i Sanchez Teran representava el Govern d'un Estat...

A partir de l'aprovació de l'Estatut i de les eleccions al Parlament, la Generalitat ha continuat donant la mateixa imatge als catalans, d'institució amb un pes històric definitiu i a més hi ha incorporat l'operativitat. Jordi Pujol ha estat l'encarregat de rebre les transferències de l'Estat i d'assegurar-ne la normalitat en el funcionament i la millora en els serveis, lluitar per evitar l'harmonització que pretèn la rebaixa de l'Estatut ja aprovat, defensar el prestigi de l'Institució que es com mantenir el de tots i governar en una Catalunya difícil, fragmentada excessivament d'un punt de vista electoral i influïda encara pel sucursalisme polític.

Amb tot això cal concloure que la Generalitat mai no ha donat l'imatge d'una Institució estantissa i per aquest motiu pot fins i tot estranyar a alguns que cridem l'atenció sobre la necessitat de contribuir a consolidar-la. Aquest es el millor elogi que pot fer-se a la trajectòria de la Generalitat des del 1977 fins avui, però cal no enganyar-se, la consolidació d'aquesta Institució es un objectiu difícil i son molts els seus adversaris, des d'aquells que desitgen reduir-la a una figura inferior a la que li correspon segons l'Estatut d'Autonomia fins aquells que voldrien senzillament liquidar-la. Els enemics oscil·len entre la fosilització i la destrucció. Els il·lustrats prefereixen la primera, els totalitaris, la segona.

Potser es un error que la Generalitat en cap moment no divulgi l'exacta mesura de les dificultats que troba per a la seva consolidació? Si ho fes a ben segur en ix l'opinió pública es produiria un moviment de defensa de l'Institució que ara no es dona per quan molts no creuen que sigui complicat i feixuc el camí que recorre.

Sigui com sigui el que em semblaria un error fonamental es que a la Catalunya actual no es digui que la Generalitat, garantia de la nostra llibertat, cal que gaudeixi d'un ample marge de confiança entre els ciutadans i de la col·laboració de tots. Hem de jutgar les obres amb severitat però amb patriotisme i cal esperar del Govern, del Parlament i del conjunt de l'Administració catalans el millor servei però cal donar-los la cobertura civica suficient per ^{a superar} ~~superar~~ els obstacles que troben, que trobem, perquè cal entendre que el signe més significatiu de la ~~actuació de~~ la nació es la situació de les seves Institucions.

La Generalitat no es de ningú en particular i es de tots, cal fer un esforç per a que tots aprofundim aquest concepte d'Institució sorgida de l'entranya del poble i que en conseqüència es produexi, especialment

en aquesta primera etapa de consolidació un moviment general que manifesti aquesta identificació essencial amb tots els organismes polítics que integren la Generalitat.

Cal superar la impassivitat amb que molts observen la difícil navegació de la Generalitat i fins i tot l'atenció deferent però distant d'altres, per a passar a la defensa activa de l'Institució. Perque, repeteixo, defensant-la ens defensem a nosaltres i els que volen escrostonar-la o enrunar-la son els que volen evitar el nostre desenvolupament i intenten mantenir-nos en una clara dependència, es a dir, en una situació d'inferioritat.

En resum, un dels grans objectius que avui ens es plantejat als catalans es el de consolidar les possibilitats d'autogovern que reconeix l'Estatut i per això cal afèrmar la Generalitat. Es un dels grans desafiaments, desconeixel podria resultar gravissim i es per això que jo el situo en la primera linia de les respostes que cal donar sense timidesa, ni vacil·lacions.

CAPÍTOL IX

Obrir el país de bat a bat

Catalunya sempre ha estat un país que ha tingut una especial sensibilitat per retrobar-se amb els corrents d'idees que a cada època han caracteritzat el panorama internacional i molt concretament, a la resta d'Europa. Però que hàgim experimentat aquesta inquietud no vol pas dir, malhauradament, que haguem pogut desenvolupar-la.

Certament, Catalunya ha mantingut inclús en les pitjors etapes de la seva història una profunda atenció pel que passava en els centres més dinàmics del món i fins i tot en alguns aspectes, com és l'artístic, hem pogut participar-hi remarcablement, però, en general, les condicions adverses en que ens situava l'Estat espanyol ens en separava i concretament en els darrers quaranta anys ens hem allunyat sensiblement del que ha estat l'evolució general d'Europa i pràcticament no hem tingut oportunitat de copçar a fons les altres realitats internacionals.

Es per aquesta raó que situo entre les respostes que ens cal donar els catalans en aquesta circumstància, l'ha de fer un gran esforç per a tornar a posar-nos en la sintonia dels problemes actuals al món i aportar-hi la nostra contribució.

Potser això sorprendrà a alguns que es preguntaran: Però no ha estat Catalunya sempre una nació que ha lluitat per a mantenir l'identitat europea, en èpoques en que es tractava de fer-nos-la oblidar, i que en general, s'ha mostrat sensible a l'evolució del món i molt particularment de les zones més progressistes ?

Davant aquesta pregunta crec que cal respondre actualment

amb tota claredat i afirmar, encara que pugui resultar dolorós, que, efectivament, hi ha una part de raó en ella, per quan es cert que Catalunya ha lluitat per mantenir una mínima sensibilitat pels fets exteriors que la dictadura ens allunyava i fins i tot podriem afirmar que fou en el conjunt de l'Estat espanyol la nació que sempre ha destacat per aquesta característica que encara era més exemplar a la vista de l'adversa situació en la que es produïa.

Però aquest seria el balanç que podriem fer si ens situessim en èpoques anteriors, en les que el poc era una conquesta i un gest o una anècdota prenien una importància extraordinària. Però ara que hem recuperat unes possibilitats d'actuació a partir de la recuperació de les llibertats democràtiques no hem de jutgar aquest aspecte de la realitat catalana, ni cal altre, amb la benevolència de qui està en una situació en la que lluita per sobreviure com era el cas anys enrera, sinó que hem d'analitzar-la amb severitat per a que l'anàlisi que en resulti possibiliti la normalització, es a dir, el ple desenvolupament de les nostres capacitats.

Així doncs, no crec que sigui enveritat continuar envoltant-nos de mitges paraules i d'elogis referent a la nostra sensibilitat pels problemes internacionals i menys encara deduir que aquest es un país que ha aconseguit evolucionar al mateix ritme que les zones més progressistes del món.

D'entrada, opino que cal reconèixer pel que fa referència a la tercera etapa de la nostra història, es a dir, a partir del 1714 ençà, que es cert que la nació catalana aconseguí mantenir una vitalitat indiscutible com subratllava Joan Cortada quan escrivia el 1859 en referir-se a aquest esforç: "Així, i per mitjans més violents i costosos s'ha fet productiva la major part del ~~territori~~ ^{territori} de Catalu-

nya; de tal manera que si Holanda és un país arrencat a les ones de l'Oceà, la fertilitat de Catalunya ha estat, ~~o~~ i és, extreta de les entranyes de la terra; però d'entranyes molt profundes." Però aquest fet no ens ha de fer oblidar els terribles obstacles que trobà l'Il·lustració per a obrir-se pas en aquest país que era segrestat per un Estat dirigit tradicionalment per gent hostil al progrés i per tan esclaus del dog^{ma}~~ma~~tisme més divers. Amb això vull dir que Catalunya en els darrers tres segles ha estat sovint un país apartat de l'evolució normal de la resta d'Europa i dels altres països que han forjat el món modern i aquesta circumstància no ha pogut ésser vençuda malgrat els esforços dels nostres il·lustrats que com Jaume Bonells ja el 1764 ~~inspiaven~~^{senyalaven} la necessitat de que a Catalunya arrelessin les preocupacions que ens podien fer progressar d'acord amb els temps: "Els Antics innovaren molt, els Moderns han descobert molt més; però uns i altres han deixat una infinitat de descobriments per als que vindran: multa ferunt anni venientes commoda secum (els temps futurs duran amb ells molts avantatges)(Horaci, De Arte Poetica). Si els nostres filòsofs fossin entesos en Història de la Filosofia sabrien que encara que s'hagi esbrinat molt en Física encara queda un camí infinit per a córrer. Així no es creurien tan aviat físics consumats ni es cenyirien tan estretament a les opinions d'un sol filòsof. Però el camí de la naturalesa sembla llarg al mandrós, inútil a l'ignorant, i estret a l'orgullós i al presumit. El mandrós s'acontenta amb quatre termes que, pel fet mateix que no signifiquen res, poden aplicar-se a qualsevol matèria. L'ignorant rebutja l'estudi de la natura, només perquè la ignora: característica dels necis que quidquid ignorant blasphemant (diuen mal de tot allò que ignoren)(St.Pau). L'orgullós menysprea la ciència per a no humiliar-se a aprendre-la. I els uns com els altres posen interès en la ignorància d'altri, i cobreixen amb la careta de

la inutilitat els defectes de llurs coneixences, tement potser que hom no descobreixi amb les noves informacions la debilitat de llurs fonaments i la poca consistència de llurs opinions."

Malhauradament, ~~aque~~^{els} programes que exposaven aquells personatges de la nostra Il·lustració no pogueren sacsejar de forma suficient a Catalunya per a que realitzés totalment ~~amb~~ els pressupòsits que comportava la Revolució Industrial. Com ja he senyalat en anteriors capítols solament reeixiren en l'aspecte econòmic però continuàren apartats de l'evolució del món democràtic en no triomfar els canvis polítics que aquella transformació reclamava.

Així s'explica que Almirall el 1886 en la seva obra cabdal: "El catalanisme" encara havia de reconèixer aquell retard: "No tot el nostre és immillorable, ni estem en gairebé cap ram a l'altura que han assolit la major part dels països cultes. I això, ningú no ha reconèixer-ho i de proclamar-ho més alt que els que tenim a honra el dir-nos catalanistes. El retràs en que ens trobem; la degeneració^e del nostre caràcter; la debilitat de la nostra vida intel·lectual i moral son la legitimació del nostre catalanisme. Si no estessim endarrerits, degenerats i dèbils, no tindriem cap necessitat de proposar-nos emprar mitjans extraordinaris i gairebé extrems per a avançar, regenerar-nos i enfortir-nos."

Indiscutiblement aquell retràs era el producte del nostre allunyament forçat de l'evolució general dels països més avançats de la resta d'Europa a la que ens corresponia participar per la nostra condició de poble europeu i així mateix de la desconexió respecte a d'altres nacions amb sistemes democràtics.

Aquesta circumstància ^{es} x la que ha produït que al llarg del s. XX continuessim constatant aquest divorci que Serra i Moret a les pàgines

d'Endavant descrivia el 1959 amb la seva habitual precisió quan afirmava que "la desgràcia de Catalunya i d'Espanya no és cap episodi contingent i fortuït sinó el seguiment, la cadena del regne de perversió dels poderosos indigents mentals que han dominat sobre el poble, privant-lo, naturalment, de llibertat, i mantenint-lo primitiu, ignorant, sotdesenvolupat, incapaç de comprendre la valor ètica i informativa de la llibertat, incapaç de saber el gust que té perquè mai no ha entrat en la seva vida."

Aquest desajust és un dels problemes fonamentals de la societat catalana i per tan lluitar per a recuperar el temps perdut es abdulement indispensable i es per això que obrir de bat a bat aquest país en el que en els darrers segles les idees i els debats han arribat tard i han tingut que circular sovint de forma clandestina es una tasca normalitzadora de primer ordre.

Aquest esforç per a que Catalunya sigui un país inserit en els moderns corrents de pensament i que hi aportí suggeriments i iniciatives no es un treball fàcil, tres segles de difícil comunicació amb l'exterior ens han marcat i inclinat a prescindir-ne. En efecte, malgrat la tradicional versió de que som especialment sensibles a la construcció d'Europa i hàbils formuladors dels idearis que marquen cada època, la realitat es ben distinta, la relació de Catalunya amb la resta de l'Europa democràtica es encara escassa i quan a les idees i a les realitzacions polítiques es manifesta un desajust preocupant.

D'aquesta realitat hi han infinitat de símptomes a diari. Observem com exemple les campanyes que organitza el Consell d'Europa i comprovarem com es de migrada la participació catalana. Darrerament, el 1980, fou llançada per aquell organisme una campanya a favor de "La renaixença de les ciutats" amb el lema "Ciutats per a viure-hi", doncs

bé, cal senyalar que solament un ajuntament hi participa, concretament el de Sabadell.

Però hi han molts més indicis que il·lustren aquest allunyament de l'evolució que experimenta el món internacional i molt especialment, el democràtic, al que ara novament pertanyem. N'hi han en les formes de vida quotidiana, continuem amb un horari irracional, distint a la resta d'Europa, així mateix continua essent absolutament minoritària la demanda de cases unifamiliars i segueixen acceptant-se els models sudamericans.

En el camp de les idees, el marxisme fins fa poc anys generava grans polemiques i era enaltit com a sagrat i infalible com en d'altres èpoques s'havien considerat les creences religioses. El Welfare State que crec ha significat un gran progrés en la història dels països en els que s'ha aplicat ara es objecte d'un analisi per quan hom té la impressió de que ha desbordat les previsions i pot esdevenir un fre si no es redefineix, doncs bé, d'aquest debat en som absents, i el que es més alarmant semblen ignorar l'experiència d'altres i estem entrant sense precaucions en la seva dinàmica.

Aquests exemples i molts d'altres que podria enumerar ens demostren que a Catalunya el procés de normalització cal que s'acompanyi d'un decidit esforç per a obrir totes les finestres d'aquest casal que es el nostre país i que durant tant de temps foren tancades o mig obertes i en conseqüència es produïa a l'interior un ambient enrarit.

No solament ens convé conèixer el que es produeix arreu, cal a més d'assabentar-nos en el moment en que es crea, intervenir-hi. Catalunya cal que esdevingui una de les plataformes més suggestives per a debatre-hi els temes actuals. L'esforç que hem estat capaços de mantenir i perfeccionar en el camp de l'intercanvi de les activitats industrials cal generar-lo també en d'altres, com son el

de les relacions artístiques, científiques i polítiques.

Aquesta obertura de Catalunya al món cal canalitzar-la en el possible a l'entorn d'algunes grans iniciatives. Concretament, crec que n'hi han dues molt adequades i d'un especial interès. Primera. ~~Una~~ Organitzar a Catalunya una reflexió sobre el futur d'Europa. Aquest treball d'aprofundiment en una època en la que tots els pobles que l'integrem estem experimentant l'impacte de la nova Revolució Tecnològica i que a més, ^{quan} ja s'ha recorregut un tros de camí en la construcció d'Europa hauria de possibilitar un balanç i iniciatives per a revitalitzar la nostra funció en l'escena internacional.

Segona iniciativa. Crec que a Catalunya caldria oferir un marc apropiat per a que continui el diàleg Nord-Sud. Aquest és un procés ple de dificultats, però que continuarà avançant i anirà cristallitzant en iniciatives en la mesura que evolucionin les posicions dels grans, ja sigui l'actual recel dels Estats Units i la injustificable absència de Rússia.

Aquestes iniciatives han de néixer de la vitalitat de la societat catalana. Fora desitjable la intervenció de la Generalitat però no es pas indispensable que les promogui i realitzi.

~~Marxant~~ Deixant ^{Deixant} apart aquestes dos suggeriments, crec que ens convé recordar que obrir el país de bat a bat equival a dir que necessitem exercir la llibertat i aconseguir que els debats del món actual hi circulin amb rapidesa i profunditat. Com senyala Norbert Bilbeny: "Necessitem prevenir-nos contra la frivolitat i la grolleria, contra la violència dosificada i la brutalitat desvergonyida; en definitiva, contra el poder de classe i les ideologies de poder. Hem de remuntar el corrent descendent a despit de la pèrdua d'identitat de tantes coses que foren nostres. Necessitem tractar els nostres problemes immediats amb el màxim de consciència, sense perdre l'horitzó de les exigències."

A Catalunya cal que torni a manifestar-se l'ambició de contribuir a la història de la humanitat aportant-hi idees i realitzacions que es caracteritzin per la seva qualitat.

La complexitat de l'època actual no es cap excusa per a no intentar esser presents en aquesta convocatòria. Mai no hi ha hagut una circumstància fàcil, totes han presentat dificultats, l'únic que les diferencia es si troben un país que té capacitat d'esser creatiu i dinàmic o bé espera que d'altres obrin el camí.

A Catalunya al llarg del s. XX s'han produït alguns moviments que poden considerar-se com a valuosos punts de referència. Entre d'altres, vull destacar la qualitat i il·lusió que creà el noucentisme i el seu formulador per excel·lència Xènius, i posteriorment, la generació del racionalisme que cristallitzà en el GATCPAC.

Son dos antecedents distints però suggerents. Ara a Catalunya cal que aquest esforç per obrir el país per a sintonitzar plenament amb els problemes generals de la humanitat produeixi també la formació de minories de gran creativitat com foren aquelles i en conjunt contribueixi a que aquest país es posi a l'hora del món actual. Aquest canvi respecte a la situació present demostraria quan cert es el pensament de Bruno Lussatto que a "Le défi informatique" escriu: "El pas de la vida a l'ésser organitzat es un miracle i així mateix ho es el ressorgir regular de sentiments d'humanitat a traves de segles d'opressió. Creure en la vida es també creure en la possibilitat sempre oberta d'aquest ressorgiment."

CAPÍTOL XViure en llibertat

Es possible que algú en llegir el títol amb que encapçalo aquestes ratlles es mostrarà estranyat de que aquesta sigui una resposta que calgui recordar que hem de donar en l'actualitat i es preguntarà, però es que cal ensenyar a viure en llibertat ?

Naturalment la llibertat es una dimensió fonamental de la persona, Almirall amb paraules enceses ho reconeixia en afirmar: "La llibertat es un desig, un sentiment imposat a l'home per sa pròpia naturalesa. Des del moment que l'home pot fer ús de les seves facultats intel·lectuals té idea de sa pròpia personalitat i vol disposar d'ella." Maspons i Anglès reblava la qüestió escrivint "la llibertat és una prerrogativa humana, és tan inherent a l'home que si la perd només queda d'ell la seva animalitat, un ser que obra dominat pels instints."

Heus ací, doncs, que sembla indiscutible que la llibertat es una necessitat essencial i per tan una aspiració de tothom a conquerir-la en el cas d'haver-la perdut i d'aprofundir-la i eixamplar-la continuament. El mateix Almirall puntualitzava: "La llibertat es una aspiració tan humana com la justícia, com la bellesa, com cent altres del mateix ordre i la seva noció, com la de totes aquestes aspiracions, va aclarint-se, perfeccionant-se i complicant-se a mesura que les facultats intel·lectuals que en donen esment a l'home van cultivant-se i progressant."

Aquestes ultimes paraules d'Almirall ens introdueixen en el tema que crec justifica que en el conjunt de respostes que els catalans hem de donar a l'hora actual hi figuri un interès especial pel desenvolupament del que significa viure en llibertat.

En efecte, segurament no trobaríem cap ciutadà que a Catalunya

rebutgi la llibertat, però és fàcil constatar que per a alguns aquest es un bé que tenen a les mans sense saber massa que fer-ne, mentre es pregunten intrigats i fins i tot inquietats la utilitat, la funció d'aquest instrument nou i brillant que espera es faci servir per a objectius que els semblen poc determinats.

Aquest es, crec, el problema fonamental que justifica plenament que a Catalunya es situï el viure en llibertat com una de les respostes importants que cal donar i que han de caracteritzar l'època.

El viure en llibertat té dues interpretacions. Una passiva, simplement aspira a que l'àmbit de relació pugui desenvolupar-se sense entrebancs i que sigui salvaguardada l'intimitat de les persones. No es pas que no sigui important aquest nivell de la llibertat, però opino que es complementari d'un segon aspecte, clarament actiu, que l'entèn com a una possibilitat de crear noves formes de vida amb una decidida voluntat de perfecció.

Heus ací, que d'aquests dos aspectes la societat catalana té molt present el primer mentre ha reflexionat de forma insuficient sobre el segon. Naturalment, si volguéssim satisfer el nostre orgull podríem recordar que hem estat i som capaços de crear riquesa i de mantenir un clima de llibertat apreciable en les nostres formes de vida, però en l'actualitat no es tracta del que hem estat i som capaços de fer per aconseguir un nivell mitjà com es l'actual en totes les nostres coses, es tracta de posar el motor de la creativitat i de l'exigència al màxim de revolucions per destacar en el conjunt dels pobles com una comunitat especialment capaç de generar formes de vida de gran qualitat i de projectar-les com una contribució en el panorama internacional.

Per a realitzar aquest esforç que té com a objectiu fonamental el millorar la qualitat de les coses i de les formes de vida ens trobem

actualment amb un element favorable com es la recent recuperació de les llibertats democràtiques que constitueixen com la línia de sortida d'una competició en la que novament podem participar.

De moment, alguns símptomes indiquen que el gust per la qualitat es desvetlla lentament en una dimensió general, el trobem en l'atenció per la qualitat de la gastronomia i per l'incipient afany restaurador del patrimoni arquitectònic, però això es produeix simplement per l'impacte que les noves circumstàncies creen, no existeix clarament manifestada la voluntat de redreçar-nos i en nom de la qualitat situar-nos en l'avantguarda de la humanitat, manca un model i un programa, encara som en l'etapa de desvetllar-nos de la mediocritat que ens han encomanat els veïns més pròxims i reaccionant fixant objectius ambiciosos.

Viure en llibertat es sinònim d'aprofundiment de les possibilitats infinites del gènere humà per a progressar en tots els camps i iniciar una nova etapa amb un nou impuls. El viure en llibertat no pot limitar-se a comptabilitzar la realitat i a millorar "amb mida", cal una embranzida que solament l'il·lusió pot generar.

Ara que el pitjor ~~de~~ d'una tempestat ha passat, ara es quan observem com ha quedat de malparada la nau de la nostra comunitat nacional, i comprovem com una de les característiques més inquietants, ^{el} ~~un~~ silenci de les minories. No es pas que no es produeixi un treball, però en conjunt, crec que som encara en el moment de trànsit entre una època en que lluitàrem per la simple supervivència i l'actual en que cal orientar-nos per a crear un univers de major qualitat. Un exemple. Fins fa uns anys qualsevol festa popular desvetllava immediatament la simpatia i l'adhesió perquè en aquelles formes per rudimentàries que fossin hi veïem una expressió del poble que la dictadura volia esborrar del mapa. Avui, cal analitzar la festa o el costum que trobem i en el cas de que sigui una obra de saviesa popular

acceptar-la i procurar millorar-la i en el cas de que sigui una forma barroera rebutjar-la. Penso ara amb les nostres Festes Majors que es celebren arreu de Catalunya i amb els concerts que normalment s'hi anuncien. Durant anys ningú no ha gosat dir-ne res, algun novel·lista com a màxim n'ha fet una crítica amable, recordo a Folch i Camarasa, però en l'actualitat cal dir amb tota claredat que la majoria no ho són de concerts, ~~xx~~ no mereixen aquest nom perquè no passen de ser una expressió d'un analfabetisme musical que hem de superar definitivament. Potser cal recordar que un poble es caracteritza per les seves formes de vida i que avançar amb decisió cap a la millora de la qualitat es el ~~xi~~ camí de consolidar la personalitat nacional.

Malhauradament som encara en ple bany maria respecte a les formes de vida, no existeix ni de lluny aquella passió per la qualitat que Gaziol ens ha descrit experimentàvem les minories que treballaven per a redreçar el país en l'època en que es creà l'Institut d'Estudis Catalans. Evidentment, res d'això es inevitable, molt al contrari, però el primer pas per a millorar es anunciar que cal que la qualitat presideixi el nostre esforç en tots els camps de l'activitat. Les circumstàncies no son especialment adverses, cal, simplement exprimer al màxim les nostres possibilitats i orientar-les com deia Ridruejo a "sometre el medi al control humà, humanitzar la naturalesa, dominar tots els seus recursos o poders fins el limit del possible. Totes ~~xxx~~ aquestes proeses son inimaginables sense el desenvolupament ple de la raó i sense el creixement de la consciència individual." I acabava euforic: "Son proeses de la llibertat." Es per això que en un curiós llibre publicat l'any 1930 per M.Rubió Tudurí i N.Mart s'afirmava: "Si com Francesc Cambó ens preguntessin: Monarquia, República ? Nosaltres contestariem: Llibertat."

La llibertat es una condició indispensable, no entrem ara en

escatir si els catalans en tenim suficient com a poble, -qüestió que ~~ens~~ em sembla ens portaria a la conclusió que tenim la que hem estat capaços de guanyar- el que interessa ara es adonar-nos que hem millorat substancialment en aquest terreny, que som davant unes noves possibilitats que poden cristallitzar en resultats importants si realment les aprofitem i les exhaurim. Com diu Josep M. Jaumà en el llibre "Els meus instituts" en el que resumeix la seva experiència pedagògica, "la nostra feina és de continuar i de millorar" o amb paraules de Josep M. Corredor "un dels objectius fonamentals ha d'ésser la recerca i la valoració de la qualitat."

Aquest esforç per a viure en llibertat i generar formes i obres de qualitat té avui com a obstacles la mediocritat que hem heretat i l'impacte abassegador de les estructures de l'Estat espanyol que es el que ha representat entre nosaltres l'imperi de la centralització i de la burocràcia que ja fa anys denunciava Mendès France en l'Estat modern. Per a neutralitzar aquestes influències confiava "sobretot en l'acció personal de l'home, allà on pugui intervenir, prendre iniciatives, exercir les seves aptituds. (...) Caldrà que arreu "on hi ha quelcom a fer" les voluntats es mobilitzin amb les formes més variades, des de la reivindicació i la contestació fins a la gestió i la decisió, passant pel control i la discussió. Totes aquestes formes d'intervenció tenen el seu valor si estan animades per la voluntat de servir a la col·lectivitat." Recentment, aquest anàlisi ha estat repetit per Touranne.

Aquesta es la resposta que els catalans hem de fer a partir del nostre viure actual en la llibertat. L'objectiu? Diguem-ho amb paraules de Vicens i Vives: "tots plegats esperem viure un dia unes circumstàncies més planes, en les quals la tensió passional de la catalanitat es pugui dedicar totalment a fer de Catalunya un país modèlic, europeu i de bon

passar."

En conjunt el viure en llibertat forma part d'aquelles respostes que hem de donar en l'actualitat si volem que Catalunya sigui desenvolupi les forces que acumula. Aquest esforç no serà fàcil però en el món mai no s'ha experimentat altre mètode capaç de rellançar una col·lectivitat cap a nous nivells de qualitat. Contràriament al que dirien els romàntics, ningú no ens espera i tampoc ens vindran a convidar en aquesta complexa competició internacional, així doncs, cal adonar-se que es necessari comptar les nostres energies, ordenar-les i estimular-nos per a contribuir a que Catalunya s'incorpori a la nova civilització que està creant la revolució tecnològica, com un element d'avantguarda, creatiu en tots els ordres de l'activitat. Això es viure conscientment, profundament la llibertat.

CAPÍTOL XI

Un Nou Impuls

La conclusió fonamental d'aquestes pàgines i molt concretament de la Tercera Part que aplega les respostes que crec hem de donar ^{ca} a les actuals circumstàncies, es, senzillament, que cal generar un Nou Impuls a Catalunya per tal de que aquesta societat sigui un element operatiu en el marc de la nova revolució tecnològica, consolidi l'Estatut d'Autonomia i s'obri creativament a la resta d'Europa i del món.

Les dificultats que envolten aquest país, i, a qualsevol altre, no ens enganyem, són importants, s'ha repetit sovint i crec que encertadament que la humanitat ha iniciat una nova etapa, però els obstacles no han atemorit mai els pobles que tenen confiança i il·lusió. Si observem el passat no hi ha hagut cap període en la història planer, sense problemes, i amb freqüència ^{han estat} aparentment aclaparadors, però la voluntat ha estat capaç de superar-los allà on s'ha manifestat com una força creadora, exigent i operativa.

Es per això que crec hi han dues lectures del panorama que ens envolta. Una de temorenc i a la defensiva que mira amb recel els avenços i les noves circumstàncies, que tendeix a defugir el risc i que dubta en emprendre decididament la construcció d'un país a partir d'homes i dones forjadors de democràcia i de riquesa. Sortosament hi ha una segona lectura, es la que opino cal fer i que recolza en la fidelitat a un poble que hem rebut amb ferides apenes cicatritzades, però que tenim l'ambició de restablir totalment, augmentant considerablement l'energia interna i canalitzant-la en un projecte nacional que en faci una nació dinàmica i creativa que intervingui en tots els afers que caracteritzen

l'època actual i contribueixi a forjar el futur de la humanitat.

Durant molts anys hem estat lluitant per aconseguir la supervivència, avui, que l'aparell institucional de la Generalitat n'assegura la permanència cal desdoblar el nostre esforç d'una forma significativa no solament en el manteniment del que som, sinó d'allò que volem ésser.

Amb això no vull pas dir que calgui despreocupar-se de res essencial, ben al contrari, cal restar-hi atents, però, alhora, la forma actual de ser catalans que interpreten les circumstàncies en que viuen, es el projectar-nos. Interiorment millorant escrupolosament les nostres formes de vida i exteriorment en els debats i les iniciatives que com la ~~problematització~~ que suggereix la problemàtica de l'Estat Benestar o el Diàleg Nord-Sud son temes que polaritzen l'interès mundial.

Aquest Nou Impuls que Catalunya ha de generar com una nova onada engendrada per la seva energia com a poble ens ha de situar a l'any 2.000 com una societat de democràcia moderna consolidada, irradiant esforços per a que democràcia i riquesa s'expandeixin en zones encara subdesenvolupades i a les quals podem projectar-nos.

Catalunya com tots els països d'avantguarda té i haurà de tenir en la nova conjuntura el seu més preuat capital en la tècnica i la qualitat dels seus membres. Aquest Nou Impuls cal formular-lo de forma pacient però constant per a que sigui una construcció intel·lectual sòlida i en la meua opinió crec que cal acceptar-ne la necessitat i disposar-nos a llançar-lo des d'avui mateix.

La línia de defensa de la catalunitat passa ja per la qualitat i la projecció. Es un treball difícil però apassionant, perquè significa l'eclosió d'una fidelitat al nostre poble que hem mantingut

en la repressió i que ara ens impulsa cap a un nou horitzó.

INDEX

Pròleg

Primera part: Els antecedents

capítol I	- Les tres grans etapes de la nostra història	6
capítol II	- El país que mai no hem fet	12
capítol III	- Els ressorts de la supervivència	18

Segona part: Els desafiaments

capítol IV	- La democràcia	26
capítol V	- L'autogovern	35
capítol VI	- La nova revolució tecnològica	41

Tercera part: Les respostes

capítol VII	- Mobilització d'energies	50
capítol VIII	- Consolidar la Generalitat	58
capítol IX	- Obrir el país de bat a bat	66
capítol X	- Viure en llibertat	74
capítol XI	- Un Nou Impuls	80